

Työeläke

APTEEKISTA
APUUN KUTSUTTU
KARI JOUTSA
ETSII

**TÄSMÄ-
LÄÄKETTÄ**

SÄÄTIÖIDEN
JA KASSOJEN

**PURKU-
SUMAAN**

4

4 Kari Joutsa kutsuttiin työhön apteekin hyllyltä

Eläkesäätiöyhdistyksen uusi toimitusjohtaja **Kari Joutsa** kertoo säätiöiden ja kassojen vaikeasta kilpailutilanteesta.

8 Kokemuksen ääntä

Rekisterinhoitaja **Eeva Aarnio** työskentelee eläkekassoja ja -säätiöitä palvelevassa Porastossa.

10 Koskinen

Kolumnissaan **Lasse Koskinen** seuloa fiiliksiä ja ilahduttavia trendejä.

11 Ankea kuva työeläkkeestä pankkien nettilaskureilla

Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan pankkien nettilaskurit antavat pessimistisen kuvan lakisääteisestä työeläkkeestä.

12 Pankkien markkinoimat ps-tilit ovat tarkassa seurannassa

Pitkäaikaissäätäminen ei korvaa työeläkettä, mutta ei siitä ole haittaakaan.

8

13 Piia-Noora Kaupin kommentti:

Finanssialan keskusliitto ei laadi eläkesäästöille markkinointiohjeita.

15 Asiantuntija-artikkeli

Erityisasiantuntija **Antti Mielonen** kehottaa hankkimaan oikeaa tietoa työeläkkeestä ja evästää tarkkuuteen nettilaskureiden kanssa.

16 Reportaasi: Söderin eläketehdas avasi ovensa

Ruotsin eläketurvan uusi ykköslaitos Pensionsmyndigheten keskitti palvelut yhdelle luukulle. Reportaasi Ruotsin eläkejärjestelmästä.

21 Viranomainen pysyy lestissään

Ruotsissa eläkkeistä keskustellaan. Pensionsmyndighetenin pääjohtaja **Katrin Westling Palm**in mukaan vilkastunut debatti antoi viranomaiselle tilaisuuden kertoa tehtävästään.

16

22 Mittojen mukaan räätälöityy Arek

Työeläkealan yhteistä tietojärjestelmää hoitava Arek hakee uuden toimitusjohtajansa **Matti Ylilammin** johdolla suuntaa kohti uusia tavoitteita.

24 Asiantuntija-artikkeli

Tutkimuspäällikkö **Eila Tuominen** kertoo artikkelissaan, että palkansaajien aiomukset näyttävät kehittyneen siihen suuntaan, että eläkkeelle aiotaan jäädä entistä myöhemmin.

26 ETK sähköistää palvelujaan

Suunnittelija **Tiina Eronen** kertoo, että ulkomaan komennustyön vakuuttaminen on työnantajille aiempaa vaivattomampaa.

27 Lähetetty työntekijä vakuutetaan Suomessa

Työnantajille suunnatun sähköisen hakemuspalvelun käyttäjäkokemus Rautaruukista.

22

28 Uusi EU-asetus uudisti käytännön

EU-valtiosta toiseen liikkuvien sosiaaliturva seuraa pidempään mukana.

29 Työeläkepäivä 2010

Luottamus on Työeläkepäivän pääteemana. Mistä luottamus eläketurvaan syntyy ja riittääkö lakisääteinen eläketurva? Tästä keskustellaan 20. lokakuuta Helsingin Messukeskuksessa. Vielä ehtii mukaan.

30 Pallo hallussa

Mitä tarkoittaa japanilaisten pilkkanimi *parasaito*, entä miten vaalilaulanta päätyi syyskuun valtiopäivävaaleissa Ruotsissa? Lue näistä ja muista ajankohtaisuuksista ulkomaanpalstaltamme.

32 Nimitykset

33 Luin kirjan

33 Yhdyskunta Sarjakuva

Ärhäköityviä äänenpainoja

26

34 Toinen ajattelija

Palstan kynävieras
Kalevi Kivistö näkee
eläkeikäkeskustelussa
panikoitumisen merkkejä.

35 English Summary

36 Eläketurvakeskuksen julkaisuja

Monelle työeläkealalla pidempään puurtaneelle on auennut pikku hiljaa aika mielenkiintoinen ja uudenlainen näkymä: tämä toimiala kiinnostaa! Eikä pelkästään kiinnosta, vaan se on siirtynyt suorastaan yhteiskunnallisen keskustelun ytimeen.

Useimmille asiantuntijoille sotkeutuminen politiikkaan edustaa pahaa painajaisista. Nyt kuitenkin työeläkeasiantuntumus liikkuu alueella, josta on tullut politiikkaa. Eläkeikä ei ole enää vain eläkeikä, vaan se edustaa myös kestävyysvajetta, työuraa, työllisyyttä, työttömyyttä, koulutusta, kokemusta ja kohta varmaan myös syntyvyyttä.

Lähestyvä vaalivuosi luonnollisesti kirkastaa eläkeikään liittyviä äänenpainoja, ja eläkeasioiden odotetaan nousevan vaaliteemojen kärkikastiin. Mutta kukaan ei tosissaan halua ajaa itseensä nurkkaan ottamalla liian vahvasti kantaa eläkeiän nousuun tai nousemattomuuteen.

Tunteita aihe kuitenkin herättää, ja paljon.

Suomalaiset eivät ole ainakaan tähän mennessä osoittaneet vielä jyrkästi mieltään toisin kuin esimerkiksi ranskalaiset, jotka ovat sulkeneet kokonaisia lentokenttiä eläkeiän nousun vuoksi. Meillä eläkeikäkysymyksen vuoksi ei haluta sulkea mitään, ei ainakaan neuvotteluovia oman nenän edestä. Keskustelu on auki, ja asiantuntijatietaa tarvitaan. Sitä myös käytetään ja sillä vaikutetaan.

Ei ihme, jos moni spesialisti tuntee joutuneensa epämieluisalle maaperälle. Eikä sekään ole ihme, että asiantuntijajäännellä puhuvaa organisaatiota kuunnellaan entistä herkemmin korvin. Mitä se sanoo, on sanonut, milloin ja miksi – ja mitä jättänyt sanomatta?

Tiedon pimittämisestä tai muistamattomuudesta on tullut valitettavan yleistä suomalaisessa yhteiskunnassa. Eivät kuitenkaan kaikki organisaatiot tai yritykset toimi hämärän rajamailla. Siksi tuntuukin hurjalta, kun esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n asiantuntijatyö on joutunut varsinaisen ryöpytyksen kohteeksi. Siellä kun oli tutkittu sikainfluenssarokotteen mahdollisia sivuvaikutuksia, joita on monia ja niiden joukossa muun muassa narkolepsia.

Nyt on Suomessakin nähty mielenosoitus: verkkokeskustelussa aktivoitunut kansa kokoontui eräänä alkusyksyn lauantaan osoittamaan mieltä rokotetutkijoita vastaan. Yhtäkkiä asiantuntijat olivatkin lähes syytettyjen penkillä.

Onko tiedossa yhä ärhäkämmäksi äityviä mielenilmaisuja? Työeläkealakin on tutkinut vaikkapa elinaikakertoimen vaikutuksia ja laskenut tulevaisuuden eläkkeitä nykyennusteiden valossa. Mutta emme me ole osanneet kertoa, kuinka paljon suomalaisten elinikä jatkaa kasvuaan ja kuinka paljon työuria pitäisi sen vuoksi pidentää.

Ei kukaan ole osannut. Eikä kukaan osaa sanoa sitäkään, pitäisikö eläkeiän nousta pakolla vai vapaaehtoisesti.

Mikähän olisi turvallinen smalltalkin aihe nykyään?

Kati Kalliomäki

TOIMITUS: Päätoimittaja Kati Kalliomäki |
Toimituspäällikkö: Anne Iivonen |
Toimitusneuvosto: Kalervo Koistinen, Roope
Noronen, Paula Ojala-Ruuth, Toni Pekka, Janne
Pulkkinen, Staffan Sévon, Leena Virtanen |
Osoitteenmuutokset: Fax (09) 148 1172, Puhelin
010 751 2500, palvelupiste@etk.fi | Osoite: 00065
Eläketurvakeskus | Puhelin 010 7511 | Fax 010
751 2205 | www.etk.fi | 45. vuosikerta | Työeläke
ilmestyy viisi kertaa vuodessa | Vuosikerran hinta
on 18 euroa | Helsinki 2010 | PunaMusta Oy | ISSN
0564-5808 | Kannen kuva: Petri Juntunen | Ulkoasu:
Ilkka Kumpunen

LINIM
LIMON CAMPH

AETHEROL
TEREB GALLON

SPIR.
THYMOL

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

LIMON
CAMPH

Säätiöt ja kassat vaikeassa kilpailutilanteessa

KUKA? Kari Joutsa

- syntynyt 1948
- koulutukseltaan juristi
- Alkossa vuodesta 1973, mm. konsernin henkilöstöpäällikkö
- Apteekkien Eläkekassan toimitusjohtajaksi 1994
- naimisissa 40 vuotta, kolme lapsenlasta
- asuu Espoossa, mutta siirtyy ensi vuonna viettämään eläkepäiviään kotikaupunkiinsa Raumalle
- harrastaa golfia, hiihtoa ja sauvakävelyä.

Kari Joutsa kutsuttiin työhön

APTEEKIN HYLLYLTA

Sen näkee heti sisään astuessa. Patinoituneet seinäpaneelit, muhkeat nahkasohvat ja arvokkaiden herrojen muotokuvat kertovat, että tässä talossa vaalitaan perinteitä.

– Apteekkien Eläkekassa perustettiin 1864. Olemme Suomen vanhin eläkelaitos, sanoo toimitusjohtaja **Kari Joutsa**.

Apteekkien Eläkekassa on yksi vajaasta 30 eläkesäätiöstä ja -kassasta, jotka edelleen huolehtivat työntekijöiden lakisääteisestä eläketurvasta.

Se vastaa myös apteekkareiden yrittäjäeläkkeistä.

Joutsa on juuri ottanut vastaan toimitusjohtajan tehtävät myös Eläkesäätiöyhdistys ry:ssä, ESY:ssä. Hänen edeltäjänsä **Jouko Bergius** jäi eläkkeelle lokakuun alussa.

Joutsa korostaa, että hän on ESY:n toimitusjohtaja oman toimensa ohella. Se on käytännöllistä, koska ESY on vuokralla Apteekkareiden Eläkesäätiön omistamassa kivitalossa Helsingin keskustassa Kalevankadulla.

Joutsa jatkaa vuoden sekä Apteekkien Eläkesäätiön että ESY:n toimitusjohtajana. Sitten hänkin jää eläkkeelle ja muuttaa takaisin synnyinkaupunkiinsa Raumalle.

Järjestelyssä on siis tilapäisyyden tuntua.

– Katsotaan nyt vuosi, mitä tapahtuu, ja millä mallilla ESY toimintaansa jatkaa, Joutsa toteaa.

”Kehityksellä” hän tarkoittaa sitä, että eläkesäätiöitä ja -kassoja on viime vuosina purettu kiihtyvällä vauhdilla. Suomen työeläkejärjestelmän alkutaipaleella 1960-luvun alussa niitä oli lähes 200.

ESY:n historiikin mukaan 1970-luvulla sekä lakisääteistä työeläketurvaa että vapaaehtoisia lisäeläkkeitä hoitavia säätiöitä ja kassoja oli enimmillään yhteensä 467. Siitä joukosta lakisääteistä eläketurvaa hoitavien säätiöiden (161) ja kassojen (10) lukumäärä oli suurimmillaan vuonna 1964. Viime vuoden lopussa lakisääteistä työeläketurvaa hoitavia säätiöitä tai kassoja oli 29.

– Järjestelmässä olisi ehkä voinut olla rajoituksia markkinaosuuksille. Nyt riskit ovat keskittyneet, vaikka järjestelmän alun perin piti olla hajautettu, Joutsa sanoo.

Yhtiö ei ole vihollinen

ESY:n jäsenkato merkitsee, että yhdistyksen toimintaa täytyy sopeuttaa tilanteeseen. Sama koskee myös säätiöiden ja yhdistysten omistamaa Porasto Oy:tä, joka tarjoaa omistajilleen kaikki säätiön ja kassan hallintoon liittyvät palvelut sijoitustoimintaa lukuun ottamatta.

Jouko Bergius oli ärhällikö säätiöiden ja kassojen puolustaja. Suuret työeläkeyhtiöt tunsivat hänet piikkinä lihassaan. Toisinajattelijan osa ei ole helppo isojen työeläkevakuuttajien ja työmarkkinajärjestöjen hallitsemassa työeläkemaailmassakaan.

Joutsa ja Bergius ovat samaa mieltä säätiöiden ja kassojen vaikean kilpailutilanteen syistä, mutta miesten tyyliä edistää ESY:n jäsenten asiaa on ilmeisesti eroja.

– Yhtiöt eivät ole vihollisiamme. Hyvä, rakentava yhteistyö on ainoa keino, jolla saamme kehitystä aikaiseksi, Joutsa korostaa.

Kehitystä kaipaava hänen mielestään esimerkiksi kassa- ja säätiölait, jotka edelleen rajoittavat voimakkaasti säätiöiden ja kassojen sijoitustoimintaa vapaaehtoisissa eläkkeissä.

Elämän ja kuoleman kysymys

Säätiöiden ja kassojen elämän ja kuoleman kysymys liittyy kuitenkin niiden purkua ja perustamista koskeviin säännöksiin.

Kun työnantaja päättää purkaa säätiön tai kassan ja siirtää eläkkeet niistä työeläkeyhtiöön, eläkevastuiden mukana täytyy siirtää tietty määrä pääomaa. Sitä kutsutaan toimintapääomaksi. Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman kaavan mukaan tämä toimintapääoma on eläkeyhtiöiden vakavaraisuusrajojen mediaani kerrottuna kahdella. Tällä hetkellä se on 16 prosenttia siirtyvästä eläkevastuusta. ”Yli-

määräisen” pääoman työnantaja saa pitää itse.

Sama kaava pätee, jos työnantaja haluaa perustaa uuden säätiön tai kassan ja siirtää eläkeyhtiöön kertyneet eläkkeet niihin.

– Eläkeyhtiön ei kuitenkaan koskaan tarvitse siirtää enempää kuin omaa toimintapääomaansa vastaavan määrän. Jos eläkeyhtiön toimintapääoma on säädösten mukaista siirtyvää pääomaa pienempi, oman laitoksen perustavan työnantajan on itse täydennettävä pääomaa. Tämä ei ole mitenkään tasapuolista, Joutsa korostaa.

Siirtyville eläkevastuille vaadittava toimintapääoma on ollut viime vuosina niin matala, että se on innostanut työnantajia purkamaan säätiöitään ja kassojaan. Näin ovat tehneet muun muassa Nokia, Rautaruukki, Alko, Kemira, Kesko, Neste ja VR.

Esimerkiksi Neste rahasti tällä tavalla 50 miljoonaa eroa, VR kymmenen.

Yleinen perustelu säätiöiden ja kassojen purkamiselle on se, että yritys haluaa keskittyä ydinliiketoimintaansa.

– Nyt junatkin kulkevat varmaan paremmin aikataulussa, Joutsa vitasailee.

Leikki sikseen. Joutsa korostaa, että eläkesäätiöt ja -kassat ovat hoitaneet leiviskänsä paljon tuottavammin ja tehokkaammin kuin eläkeyhtiöt keskimäärin. Juuri siksi niille on kertynyt ”ylimääräistä” pääomaa.

– Työnantaja päättää, mitä tekee, mutta haluamme, että säätiöitä ja kassoja kohdellaan tasapuolisesti.

Tasapuolisuus on hänen mielestään kaukana, kun järjestelmä on rakennettu niin, että hyvin hoidetun säätiön purkaminen on aina houkuttelevampaa kuin uuden perustaminen.

Nykyinen toimintapääomavaatimus merkitsee myös sitä, että vakava-

raisen työeläkeyhtiön asiakkaat häviävät, kun uusi asiakas tulee sisään 16 prosentin toimintapääomalla. Vastaavasti uuden säätiön perustaja jättää työeläkeyhtiöön oman osuutensa sinne kertyneistä ”ylimääräisistä” pääomista.

– Nämä kilpailuasiat ovat olleet meille niin vaikeita, Joutsa huokaa.

Apteekkarit pitävät kassansa

Apteekkareiden Eläkekassassa on noin 7 600 vakuutettua työntekijää ja 600 apteekkaria. Jos kassa olisi nykyisillä ehdoilla purettu, siitä olisi syntynyt apteekkareilla 30 miljoonaa euroa jaettavaa. Laskennallisesti se tekisi apteekkaria kohden noin 50 000 euroa.

– Laskimme kyllä hyödyn, mutta rahat olisivat menneet osittain väärään osoitteeseen eli uusille apteekkareille, jotka eivät välttämättä ole olleet tätä pääomaa kartuttamassa, Joutsa kertoo.

Kassan purkaminen ei olisi muutenkaan ollut helppo päätös, sillä kassan hallituksessa on kolme apteekkareiden ja kolme työntekijän edustusta, ja purkupäätös pitää kassan sääntöjen mukaan tehdä kahden kolmasosan enemmistöllä.

Apteekkien farmaseuteilla oli viime vuoden loppuun asti myös lisäeläketurva, joka takasi täyden 60 prosentin eläkkeen 63 vuoden iässä lakisääteistä lyhyemmän palvelusajan perusteella. Tämän vuoden alusta lähtien kassan lisäeläketurva on järjestetty maksuperusteisena ja sitä hoitaa Mandatum Life.

Teksti: Juha Jaakkola

Kuvat: Petri Juntunen

Vaihtoehtoja pitää olla

► **Erkki Rajaniemi** on mies, joka pannaan asialle, kun pitää selvittää työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteita ja kilpailurajoituksia.

Edellisen selvityksen hän sai valmiiksi tammikuussa 2007. Sen jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö lähetti kilpailumuutoksia koskevan hallituksen esityksen laajalle lausuntokierrokselle. Sillä tiellä se on vieläkin.

Rajaniemi totesi selvityksensä yhteenvedossaan esimerkiksi näin:

”Työnantajakohtaiseen vakuutuskannan siirtoon, siirtyvään toimintapääomaan, rahastointiperiaatteeseen, kiinteistökauppoihin, työkyvyn ylläpidon hallintaosaan ja työeläkevakuutusyhtiöiden tarjoamiin palveluihin liittyvää lainsäädäntöä ja käytäntöä olisi täsmennettävä”.

– Vaikea tässä on lähteä takkia kääntämään. Nämä asiat ovat edelleen ajankohtaisia, sanoo Rajaniemi, joka lyhyen syrjähyppyn jälkeen on palannut sosiaali- ja terveysministeriöön ja johtaa siellä vakuutusosaston vakuutusmarkkinayksikköä.

Hänen mielestään kaiken alaa koskevan selvitys- ja lainsäädäntötyön lähtökohta se, että eläkevakuuttamisessa on vaihtoehtoja.

Rajaniemen mielestä olisi tärkeää, että säätiöiden ja kassojen yhteisömuodon erityispiirteet pyritään säilyttämään esimerkiksi niitä koskevien lakien kokonaisuudistuksilla.

– Kaikki mitä voi tehdä hajautetun järjestelmän hyväksi, on tehtävä. Tässä on edessä iso ja totisesti merkittävä urakka.

Eikö säätiöitä ja kassoja ole jo menetetty?

– Minulla on sellainen käsitys, että tilanne on nyt stabiloitunut. Ne, mitkä on purettu, on purettu.

Teksti: Juha Jaakkola

Se olisi tuhon tie...

► Yritykset ovat purkaneet viime vuosina rivakasti säätiöitään ja kassojaan. Eläkevastuut ovat siirtyneet pääasiassa suurille eläkeyhtiöille, Varmalle ja Ilmariselle. Mitä varakkaampi kassa, sitä suuremman osan kassan pääomista yritykset ovat voineet pitää itsellään.

Ilmarisen varatoimitusjohtaja **Jaakko Tuomikoski**, onko se oikein?

– Asia on ihan yksinkertainen. Kysymys on riskinotosta. Perustaessaan säätiön tai kassan yritys kantaa työntekijöitensä eläkkeisiin liittyvän riskin. Jos riskinotto tuottaa hyvän tuloksen, säätiön tai kassan pääomat kasvavat yli säädettyjen rajojen. Silloin yritys voi pienentää kannatusmaksujaan säätiölle tai kassalle. Jos tulos on huono, työnantajan täytyy laittaa peliin lisää rahaa. Kun säätiö puretaan, sekä eläkevastuu että riski siirtyvät eläkeyhtiölle.

Vastuiden mukana siirtyy toimintapääoma, jonka suuruus määräytyy eläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuusrajan perusteella. Sen yli menevä osa jää yritykselle. Eikö tämänkin osan pitäisi kuulua pikemmin eläkejärjestelmään kuin työnantajalle?

– Se on palkinto onnistuneesta riskinotosta, johon yrityksellä on oikeus. Säätiöt ja kassat purettaisiin heti, jos tähän oikeuteen puututtaisiin. Se olisi niille tuhon tie, Tuomikoski sanoo.

– Sitä paitsi, aivan yhtä hyvin työnantaja voisi tyhjentää kassan tai säätiön varallisuutta pikku hiljaa vakavaraisuussäännösten puitteissa. Silloin kuitenkin mahdollisuudet parempien, mutta riskipitoisempien tuottojen tavoitteluun kärsisivät.

Teksti: Juha Jaakkola

ESY:n uuden toimitusjohtajan Kari Joutsan mukaan eläkesäätiöt ja -kassat ovat hoitaneet leiviskänsä tuottavammin ja tahokkaammin kuin eläkeyhtiöt keskimäärin.

AINUTKERTAINEN - JA YLPEÄ SIITÄ

Eeva Aarnio työskentelee eläkekassoja ja -säätiöitä palvelevassa Porastossa. Junamatkailijoille Poraston valomainos ja punatiilinen talo Helsingin Oulunkylässä ovat tuttu näky.

- Huomenta, mihin päin olet menossa? Ai Eevaa tapaamaan. No ihan oikeassa suunnassa olet.

Etuoivella tervehdys sen jo kertoi: tässä talossa ihmiset tuntevat toisensa. Eläkesäätiöitä ja -kassoja palveleva Porasto on Suomessa ja työeläkealalla ainoa lajissaan. Ainutkertaisuus yhdistää pienen talon porukkaa.

Ei, me emme myy poria

Joulukuussa 1967 perustettu Porasto aloitti ATK-toimistona. Alun perin neljä henkeä työllistäneen yrityksen palkkailistoilla on tänään reilut 70 henkilöä. Poraston palvelupaletti on laaja. Se kattaa niin eläketurvan, vakuutusmatematiikan ja lainopilliset kysymykset kuin kirjanpidon, taloushallinnon ja tietojärjestelmät.

Yhtiön nimi juontaa sen perustajaan **Kauko Poraseen**. Nykyisen nimensä Porasto sai vuonna 1977, kun ensin ehdotettu Poraco oli jo varattu.

- Vielä 1980-luvulla saimme puheluita, joissa kyseltiin erikoisia poranteriä, rekisterinhoitaja **Eeva Aarnio** naurahtaa.

Aikanaan vastaavia palveluyhtiöitä oli kolme, mutta entiset kilpailijat Nurminen ja Ojantakanen ovat jääneet matkasta. Laajimmillaan kassa- ja säätiökentässä oli toimijoita yli 400, luvussa ovat mukana sekä lakisääteistä että lisäeläketurvaa hoitavat.

Eeva huolehtii, että Emma maksaa eläkkeit

Eeva Aarnio (60) on porastolainen vuosimallia 1974. Poranteristä ei Aarnion tarvitse edelleenkään tietää, mutta eläkkeiden rekisteröintijärjestelmä Emman hän tuntee jokaista taskua ja takinlievettä myöten. Hän on ollut rakentamassa sitä.

- Määrittely- ja testaustyöt, eli järjestelmän kehittäminen ja ylläpito, ovat päätyötäni. Uusi eläkejärjestelmämme on ollut käytössä kolme vuotta. Ei tämä ole lainkaan rutiinipitoista hommaa, vaikka niin voisi äkkiseltään ajatella. Jokainen päivä on erilainen.

Emman lisäksi Aarnio huolehtii edelleen muutaman laitoksen eläkkeitä maksuun. Näin hän pysyy lähellä asiakkaan ja eläkkeensaajien arkea.

- Maksatus on tarkkaan aikatauluihin ja määräpäiviin sidottua, joten asiakas pysyy kirkkaasti mielessä.

Lähimmäksi asiakkaan mielen liikkeitä hän pääsi 1990-luvun puolivälissä, kun tiedustelujen ruuhka yllätti.

- Kun Eläke-Kansa meni nurin, Eläkekassa Tuki siirtyi hoitoomme. Lähetimme vakuutetuille tiedotekirjeet, että kaikki jatkuu ja eläkkeitä maksetaan ihan normaalisti. Ihmiset halusivat kuulla sen kuitenkin henkilökohtaisesti ja puhelinkeskuksemme meni ihan tukkoon.

Ihmisenmittainen työyhteisö

Eeva Aarniolla työn vaihtelevuuden ja työviihtyvyyden välille piirtyy vahva yhtäläisyysmerkki. Hän tuumaa, että juuri toimenkuvienvävyys on ollut yksi pitkän työuran rikkauksista.

- Pienessä firmassa työt ovat olleet aina hyvin monipuolisia. Olen ollut onnekas, kun olen saanut tehdä töitä ihan laidasta laitaan.

- Meidän tiimimme ja osastomme on pääosin samassa kerroksessa ja olemme kaikki tekemisissä toistemme kanssa. Koko Porastonakin olemme tiivis yhteisö, emme ole koskaan kärsineet turhasta byrokratiasta. Olemme omanlaisemme palvelutoimisto, ja sellaisena varmasti tarpeellinen.

Alun alkaen toimistosuhteiksi palkatun Aarnion työt vaihtuivat jo ensimmäisen työvuoden jälkeen eläkeasioihin, rekistereiden ja maksannan pariin.

- Useamman vuoden toimin muun työn ohessa myös operattorina, keskitettynä tietokoneen käyttäjänä, kunnes 1980-luvulla asiakaskunnan kasvettua siirryin täysipäiväiseksi eläkeasioihin.

- Kyllähän ne työvälineet tuntuvat nykynäkökulmasta melko alkeellisilta. Porastoon hankittiin ensimmäisen oma tietokone alkuvuodesta 1977. Sitä ennen palvelut, ATK-ajoka, ostettiin ulkoista yrityksiltä, joilla oli niin sanotusti isoja koneita. Heille sitten kiikutettiin magneettinauhoja ja reikäkortteja.

Sukupolvet sovussa

Viime aikoina suuria ikäluokkia on osoitettu sormella julkisessa keskustelussa eri suunnilta. Eeva Aarnio ei suostu syylliseksi, mutta ei myöskään uhraudu järjestelmän puolesta. Yksilötason päätöksiin hänellä, kuten useimmilla, vaikuttavat oma, perheen ja puolison tilanne.

- Oma työuraa on takana jo 40 vuotta, joten en koe henkilökohtaiseksi velvollisuudekseni olla työssä 68-vuotiaaksi saakka.

Aarnio toteaa pitkän käytännön kokemuksen opettaneen, että aina ei voi ottaa mutkia suoraksi. Asioilla on useampia kerroksia, joista vain päällimmäiset näyttäytyvät. Näitä kerroksia hän pyrkii konkarina tuomaan esiin. Vastikään 60 täyttäneenä hän kertoo ihailevansa nuorimpien työtoveriensa rohkeutta ja aktiivisuutta. Muutos on Aarniolle mieleinen.

- Näkemyseroja uskalletaan tuoda ihan eri tavalla esiin kuin oman urani alkuaikoina. Vuorovaikutusta ja keskustelua on enemmän, eikä olla sidottuja hierarkiaan.

Teksti: Johanna Merinen

Kuva: Karoliina Paatos

Fiiliksiä ja ilahduttavia trendejä

KO
SKI
NEN

Viisaan mainetta halajavan kannattaa välttää ennusteissaan tarkkoja käsitteitä. Ennustus ”kehitys tulee olemaan luultua parempi” ei voi epäonnistua kunhan ei kerrota mitä on luultu. Myös trendejä ennakoivat tahot ovat aina oikeassa tai ainakaan he eivät ole väärässä. Tämä johtuu siitä että trendin käsitteellä ei ole yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Ei edes tilastomatematiikassa.

Fiiliksiä ja faktoja

Finanssimarkkinoiden kykyä ennustaa tulevaa yliarvioidaan. Yleensä väitteet markkinoiden ennustekyvystä perustuvat jälkiviisauteen, sillä finanssimarkkinoilla tapahtuu paljon enemmän vakavia romahduksia kuin reaalityössä taantumia. Sanotaankin, että osakemarkkinat ovat ennustaneet seitsemän viimeisistä viidestä taantumasta. Osumatarkkuus on parempi kuin fifty-fifty, mutta epävarmuus on kovin suuri ja etukäteistulkinta hämärä.

Trendien ennakoinnissa ero kannattaa tehdä tilastotietojen ja fiiliksen välille. Fiilismittareita ovat finanssimarkkinoiden lisäksi monet barometrikyselyt. Näillä on oma arvonsa, mutta tilastotiedot muodostavat kovan faktapohjan.

Trendeissä positiivisia käännteitä

Kun selusta on turvattu, on turvallista ennakoita monien trendien kääntyneen eläkejärjestelmän näkökulmasta parempaan. Mainion avun tehtävässä tarjoavat alan tutkimukset sekä ajankohtaiset tiedot keräävä internetsivusto Findikaattori.fi.

Ilahduttavia trendejä on löydettävissä asenneilmastossa, kansantaloudessa ja globaaleilla finanssimarkkinoilla.

Positiivisia asennemuutoksia on kaikissa ikäluokissa. Eläketurvakeskuksen tutkimuksen ”Palkansaajien eläkeaikomukset 2000-luvulla” mukaan ikääntyneiden palkansaajien suunnittelema eläkkeellesiirtymisikä on noussut lähes vuodella. Nuorison asenne yrittäjyyteen näyttää muuttuneen aiempaa positiivisemmaksi.

Tuplataantuma ja Japanin kaltainen kehitys ovat mahdollisia, mutta Suomen taloudessa on tapahtunut selvä käänne parempaan. Työttömyyden kasvu on myös ollut 1990-lukuun verrattuna vähäisempää. Nämä ovat tilastofaktoja.

Globaaleilla foorumeilla yritetään rakentaa järkevästi toimiva finanssijärjestelmä vuosia jatkuneiden virhepäätösten jälkeen. Tehtävä on vaikea, mutta yritystä löytyy.

Demografiassa paljon hyvää

Kaikki tuntevat Suomen heikkenevän vanhushuoltosuhteen ongelmat. Unohtaa ei myöskään sovi väestötrendien positiivista kääntöpuolta.

Demografinen trendi auttaa työllistymään. Suurilta ikäluokilta vapautuu nuorisolle suuri määrä työpaikkoja. Tilastoista on ollut vuosia nähtävissä, että vapautuvat työpaikat ovat perinteisten alojen rankkoja mutta tarpeellisia suorittavan tason työpaikkoja – suhteessa paljon vähemmän asiantuntijatasen tehtäviä. Kasvavan senioriväestön on tiedetty lisäävän myös monien palvelujen kysyntää esimerkiksi hoiva-alalla.

Maamme koulutuspolitiikka ei ole nojannut tilastofaktoihin. Lähtökohdaksi on otettu korkeamman koulutuksen huikkea tarjonnan kasvu. Tämä näkyy tilastoissa. Vuonna 2008 yhteensä 43 prosenttia 20–29-vuotiaista suomalaisista oli tutkintoon johtavassa koulutuksessa. OECD:n keskiarvo oli 25 prosenttia.

Merkittävä käänne ajattelussa on onneksi tapahtunut. Koulutuksen kysynnän merkitys, laadun arvo sekä yli- ja ohikoulutuksen haitat aletaan vihdoinkin ymmärtää.

Suuret ikäluokat saivat suuruutensa takia pienet perinnöt. Pienevät ikäluokat saavat vastaavasti kollektiivina suuren perinnön. Tuskinpa suuret ikäluokat ovat tästä edes kateellisia nuoremmilleen.

Nykyisin edes keskeisin vakuutusalan kirjallisuus ei löydy Suomen kirjastolaitoksesta. Ehkäpä muiden ilahduttavien trendien imussa palataan kansainvälisen tason osaamisen ja sivistyksen mahdollistaneeseen aikaan. Aikaan joka vallitsi ennen vakuutuslakkauttamista.

Lasse Koskinen

Kirjoittaja on Finanssivalvonnan johtava riskiasiantuntija ja Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun dosentti.

Kuva: Tuomo Manninen

Eläketurvakeskuksen selvitys: **Ankea kuva työeläkkeestä** pankkien nettilaskureilla

Pankit markkinoivat eläkesäästämistä internet-sivuillaan olevilla eläkelaskureilla. Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan laskurit antavat kuitenkin liian pessimistisen kuvan lakisääteisestä työeläkkeestä.

Pankkien eläkelaskurit eivät pääsääntöisesti ota huomioon työuran pituutta eivätkä jo karttunutta eläkettä. Lisäksi useimmat laskurit arvioivat tulevan lakisääteisen työeläkkeen kaavamaisesti joko puolittamalla bruttopalkan tai käyttämällä vielä pienempää kerrointa.

– Koska eläkkeelle jäämisikää ei voi vaihdella, vaan se on kaikissa laskureissa 63 vuotta, kannustinkarttuman vaikutus jää laskelmasta pois. Todellisuudessa kannustin palkitsee yli 63-vuotiaan ansiotyön moninkertaisella karttumalla, toteaa ETK:n selvityksen tehnyt erikoisasiantuntija **Antti Mielonen**.

Laskureissa ei ennakoida myöskään palkkatason kehitystä, jolloin etenkin nuorempien ikäluokkien eläkearviot jäävät mataliksi.

ETK:n selvitys sai runsaasti huomiota

Syyskuun alussa julkistettu selvitys herätti tiedotusvälineissä runsaasti kiinnostusta. Lehtien johtopäätös oli, että monet suomalaiset ovat ryhtyneet säästämään itselleen lisäeläkettä väärin perustein.

Niin sanotun PS-lain voimaantumisen jälkeen (1.1.2010) pankit ovat tuoneet markkinoille erilaisia pitkäaikaisäästämistuotteita perinteisten eläkevakuutusopimusten rinnalle. Molempia

tuotteita markkinoidaan usein pankin Internet-sivuilla olevan laskurin avulla, jonka tarkoituksena on antaa arvio henkilön tulevasta eläkkeestä.

Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja **Jukka Rantala** korosti Helsingin Sanomissa (1.9.), että kuluttajasuojan kannalta on tärkeää, että asiakas voi päättää pitkäaikaisesta sijoittamisesta mahdollisimman luotettavan tiedon varassa. Hän muistutti, että omasta työeläkeyhtiöstä saa pyytämällä työeläkeotteen, vasta sen lukemisen jälkeen kannattaa punnita, tarvitseeko vapaaehtoista lisäeläkettä vai ei.

Pankkeja edustava Finanssialan keskusliitto kommentoi selvitystä toteamalla, että eläkelaskureiden tehtävä on markkinoida pankkien lisäeläkkeitä. FK ei näe syytä puuttua pankkien toimintaan, vaikka niiden laskurit ovatkin epätarkkoja.

Oma työeläkeote parasta tarkistaa

Oman työeläkeyhtiön verkkopalveluissa voi myös tilata sähköisen työeläkeotteen tai pyytää tarkemman arvion omasta työeläkkeestään. Myös Eläketurvakeskuksen sivuilla, osoitteessa www.etk.fi, on työeläkelaskuri, jossa työeläkkeen kertymä lasketaan yksityiskohtaisemmin kuin pankkien laskureissa.

Alan yhteisessä verkkopalvelussa www.tyoelake.fi on lisäksi mahdollista arvioida kannustinkarttuman vaikutusta eläkkeeseensä.

Teksti: Riitta Väkeväinen

Kuva: Kipinä

Ps-säästäminen ei korvaa työeläkettä,
mutta ei niistä ole haittaakaan

Pankkien markkinoimat ps-tilit

Pankkien markkinoimat ps-tilit eivät Finanssialan keskusliiton varatoimitusjohtaja Esko Kivisaaren mukaan heiluta eläketurvan perustaa. Hän kehuu Suomen työeläkejärjestelmää upeaksi innovaatioksi.

ovat tarkassa seurannassa

Huhtikuusta saakka markkinoitu ps-tilien säästämistapa on toistaiseksi tuonut vain vähän villoja. Pankkien markkinoimat ps-tilit ovat näköjään niin tarkassa seurannassa, ettei kenenkään tarvitse nukkua Suomessa huonosti. Ei kansalaisen, markkinavalvojen tai työeläkeasiantuntijoiden.

M

ielenkiintoista on kuitenkin seurata, mitä kansa tekee, kun veroetu on nyt siirtynyt eläkevakuutuksista myös ps-tuotteisiin. Porua on syntynyt pankkien verkkosivuillaan käyttämistä laskureista, joista ETK julkisti syyskuun alussa selvityksen.

Työeläke on ihana innovaatio

Vaikka uusiin ps-tileihin sisältyy verokannuste, se ei ainakaan vielä näytä innostaneen koko kansaa liikkeelle.

– Samanlaista on kokeiltu ainakin Ruotsissa, mutta sielläkään suosio ei ole suuren suuri, toteaa Finanssialan keskusliiton varatoimitusjohtaja **Esko Kivisaari**.

– Ps-säästäminen ei korvaa työeläkettä. Eivätkä vakuutusyhtiöt tai pankit saati kansalaiset, jotka säästävät ylimääräistä eläkepäivilleen, ole millään tavalla heiluttamassa nykyistä perustaa, toteaa Kivisaari ja kehuu samalla Suomen työeläkejärjestelmää upeaksi innovaatioksi.

Vakavammista ongelmista kannattaa Kivisaaren mukaan sen sijaan olla huolissaan eli talouden yleisestä kehityksestä, jotta työssä voitaisiin olla riittävän pitkän aikaa ja tarpeeksi isolla joukolla.

Ps-tilien vaikutusta on yksinkertaisesti liian aikaista lähteä arvioimaan. Vapaaehtoisten eläkevakuutusten osalta kasvu alkoi 2000-luvun alussa ja niitä on ottanut noin 700 000 kansalaista. Ps-tiliä on avattu vasta joitakin tuhansia.

Ei katteettomia lupauksia

Kuluttajaviraston lakimies, **Riitta Kokko-Herrala** on seurannut huhtikuun alusta, miten pankit markkinoivat uutta ps-säästämistä.

– Hälytyskellot alkavat aina soida, jos mainonnassa luvataan varmoja tuottoja prosentilleen. Näinhän ei voi sijoitussidonnaisen tuotteiden osalta tehdä.

– Harhaanjohtavaa mainontaa ei ole ps-tilleistä kuitenkaan ollut eikä liian suurisuista.

Olisiko finanssikriisi vaikuttanut paitsi markkinointiin myös

Kuluttajaviraston lakimies Riitta Kokko-Herrala pitää tärkeänä, että ps-säästäjäksi haluava kartoittaa maltilla tilanteensa. Asiantuntijoiden tehtävä on selvittää eri vaihtoehdot selkokielellä.

siihen, että säästäjäksi ryhtyminen mietityttää sen vuoksi, että siinä pitäisi sitoutua pitämään rahojaan pitkän aikaa tilillä tai muissa säästämistuotteissa.

– Eikä rahoja saa ulos ennen määräaikaa muuten kuin tiukoin reunaehdoin, kuten pysyvän työttömyyden, terveyden menetyksen tai yllättävän kuoleman vuoksi, pohtii Kokko-Herrala.

Hän pitää tärkeänä, että ps-säästäjäksi haluava kartoittaa maltilla mitä mahdollisuuksia hänellä on. Asiantuntijoiden on syytä selvittää eri vaihtoehdot selkokielellä, vaikka sitä ei vaadittaisikaan. Eivät taloudelliset termit niin selviä ole koulutetuillekaan asiakkaille, varsinkaan jos niitä ei käytä joka päivä.

Kuluttajaviraston lakimies ei näe mitään syytä olla jyrkän epäileväinen uusista säästämistuotteista.

– Ainahan kannattaa säästää, säästämismuodon valinnassa sen sijaan sopii olla tarkkana. Ps-tilieissä on hyvä veroetu, mutta siinä tosiaan sidotaan varoja tilille vuosiksi ja varat maksetaan 10 vuoden aikana eikä kertarysäyksellä.

Kun eläkesäästämisestä neuvottelee pankin kanssa, kuluista kannattaa olla kiinnostunut niin ikään. Sopimus on sopimusvapauden piirissä, ja osapuolten on syytä tietää mitä soviin. Kyseleväisyys ylipäänsä on hyvästä.

Aktiivisen vaihtoehto

Tapiola pankin varatoimitusjohtaja **Marja Pajulahti** toteaa ps-tilien olevan ratkaisu sellaisilla asiakkailla, jotka haluavat aktiivisesti vaihtaa sijoituskohteisiin ps-sopimuksen sisällä. Eläkevakuutukset ovat taas niitä varten, jotka ovat tyytyväisiä, kun asiantuntija hoitaa vastuullisesti sijoittamisen. Molemmissa vaihtoehdoissa maksetaan säästöön kerran kuussa joku summa ja se sijoitetaan asiakkaan valitseman sijoitussuunnitelman mukaan. Näin ainakin Tapiolassa.

– Markkinat ovat kohtuullinen hiljaiset tällä hetkellä ja yhä odotetaan uuden tuotteen herättävän kysymyksiä ja kysyntää. Katsotaan, sillä eläkeaikaan varautumisen tarve ei ole hävinnyt mihinkään, sanoo Pajulahti.

Pankkien nettisivuilla olevat laskurit eivät

kerro koko totuutta, vaan vain osviittaa siitä mitä tuleva tuotto ja itse säästettävän eläkkeen määrä voisi olla. Kunkin ihmisen eläke lienee monien muuttujien summa, kommentoi Pajulahti Eläketurvakeskuksen tekemää selvitystä pankkien internetlaskureista.

– Ei pankkien tarkoitus ole johtaa asiakasta harhaan. Jos kiinnostus herää, voi varata ajan pankkineuvojalle, jonka kanssa tehdään tarkempi eläkearvio.

– Ps-tiliä ei myöskään pakoteta kenellekään ja jos sen on ottanut, niin peruakin voi 30 vuorokauden kuluessa. Tämähän seisoo sidottua pitkäaikaisäästämistä koskevassa laissa. Samoin se, että sijoitustapaa ja määrää voi säätää halutessaan, selvittää Pajulahti.

Pajulahti kiistää, että pankit olisivat luomassa markkinoinnissaan uhkakuva ja rapauttamassa työeläkejärjestelmää.

– Työeläke on pääasia. Eläkesäästäminen joko vakuutuksen tai ps-tilin avulla on täydentämistä ja mahdollistamista.

Teksti: Anne Hyvönen

Kuvat: Tuulikki Holopainen

KOMMENTTI

Piia-Noora Kauppi, Finanssialan keskusliiton roolista:

FK ei laadi eläkesäästöille markkinointiohjeita tai ryhdy tuomaroimaan

Piia-Noora Kauppi ei lähde mestaroimaan, mutta pitää oikean informaation antamista tärkeänä myös finanssiosaamisen kehittymiselle.

▶ Huoli ps-tilien markkinoinnissa annettavasta informaatiosta on ymmärrettävää, sanoo Finanssialan keskusliiton (FK) toimitusjohtaja **Piia-Noora Kauppi**.

– Uskon kuitenkin tilanteen kehittymiseen, koska tilien markkinointi jouduttiin käynnistämään varsin kovalla kiireellä. Arviot on tehty vasta muutaman kuukauden kokemuksella ja tilanne on paranemaan päin.

Kauppi muistuttaa, että ETK:n selvitys on osa vanhaa keskustelua. Jo ennen ps-tiliä ETK on kritisoinut markkinoijien esittämiä tietoja ja yhtiöt ovat ottaneet niitä huomioonkin.

– Kaikki pitävät tärkeänä oikean informaation antamista ja tämä on myös tärkeää finanssiosaamisen kehittymiselle. Ps-tilien markkinat ovat vasta kehittymässä ja varmaankin informaation taso vähitellen paranee.

– Ps-tilien osalta FK ei anna yhteisiä tulkin-
taohjeita eikä tee malliehtosopimuksia. Tämä olisi hankalaa jo yksistään kilpailuoikeudelli-

sista syistä. On mahdotonta olla valvomassa myöskään markkinoinnin ja mainonnan oikeellisuutta, sanoo Kauppi.

Sikäli kun asiassa on pysyviä ongelmia, niin siihen toki viranomaisenkin voi puuttua. Uskon kuitenkin, että tähän ei milloinkaan jouduta, kuittaa Kauppi.

– Ja jos yksittäinen asiakas tai asiakkaat kekevat saaneensa harhaanjohtavaa tietoa, tällöin voi kääntyä Finen asiakaspalvelun puoleen.

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE on finanssialalla toimiva neuvontatoimisto.

Kauppi korostaa, että kansalaisten luottamus suomalaisen työeläkejärjestelmän toimivuuteen on asian ydin. Mutta myös vapaaehtoisesta eläkesäästämisestä on oltava mahdollista ja kannattavaa.

Teksti: Anne Hyvönen

Kuva: FK/ Nina Dodd

Ole tarkkana nettilaskureiden kanssa

Antti Mielonen
Erityisasiantuntija
Eläketurvakeskus

1. Pankkien nettilaskurit arvioivat lakisääteisen eläkkeen usein alakanttiin.
2. Laskureiden eläkearvioissa on ongelmia sekä nuorten että vanhempien ikäluokkien kohdalla.
3. Kuluttajansuojan kannalta on tärkeää perustaa säästämispäätös luotettavaan tietoon.

★ Vuodenvaihteessa voimaan tulleen pitkäaikaisäästämislain (PS) jälkeen pankit ovat tuoneet Internet-sivuilleen erilaisia laskureita, joilla asiakas voi tehdä arvion sekä työeläkkeestään että sitä täydentävästä vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta tai ps-sopimuksesta.

Eläketurvakeskuksen Selvityksiä-sarjan julkaisussa olen tarkastellut laskureiden lakisääteisen eläkkeen laskentaa; miten hyvin ja millä periaatteilla ne tekevät arvion lakisääteisestä eläkkeestä.

Kaavamainen eläkkeen laskenta

★ Laskurit arvioivat useimmissa tapauksissa lakisääteisen eläkkeen hyvin kaavamaisesti. Käytännössä asiakkaan laskuriin antama palkka joko puolitetaan tai käytetään vielä matalampaa, esimerkiksi 40 prosentin, tasoa. Jos tarkastellaan pelkästään tätä eläkkeen niin sanottua korvaustasoa, voidaan todeta, että joillakin henkilöillä lakisääteinen eläke voi tulevaisuudessa jäädä noin 50–40 prosenttiin eläkettä edeltävästä palkasta.

Tähän viittaa myös Eläketurvakeskuksen viime vuonna julkaisema raportti: Lakisääteiset eläkkeet – Pitkän aikavälin laskelmat 2009. Siinä arvioidaan, että keskimääräinen lakisääteinen eläke on tällä hetkellä runsas 50 prosenttia keskipalkasta ja sen oletetaan nousevan tästä tasosta vielä vuosikymmenen loppua kohden mutta laskevan sitten noin kymmenellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2075 mennessä. Lasku johtuu pääasiassa elinaikakertoimen vaikutuksesta.

Tässä on hyvä huomata, että prosenttimäärät ovat suhteessa kyseisen vuoden keskipalkkaan. Raportissa arvioidun yleisen palkkakehityksen johdosta tämä tarkoittaa sitä, että eläkkeiden keskimääräinen ostovoima nousee nykyhetken noin 1 300 eurosta vuonna 2025 noin 1 700 euroon ja laskentajakson lopussa vuonna 2075 keskimääräisen eläkkeen arvioidaan olevan jo 3 100 euroa kuukaudessa.

Tässä valossa useiden laskureiden käyttämän tavan laskea eläke nykyisestä palkasta voi sanoa aliarvioivan erityisesti nuoren, keskimääräisen työuran tekevän henkilön tulevaa euromääräistä eläkettä. Eri asia

onkin sitten se, miten realistisesti ihmiset ylipäänsä kykenisivät arvioimaan tulevaa palkkakehitystensä saati uran viimeistä palkkaansa.

Joka tapauksessa nuorille henkilöille jonkinlainen palkkakehitys olisi hyvä integroida laskureihin, jotta arviot olisivat tarkempia. Tämä pätee myös muiden kuin pankkien laskureihin.

Kaavamaisuus aiheuttaa ongelmia eläkkeen arvioinnissa paitsi nuorille myös varttuneemmille henkilöille. Laskurit eivät pääsääntöisesti ota huomioon jo karttunutta eläkkeen osaa, joka kuitenkin vanhemmilla ikäluokilla on oleellinen osa tulevaa eläkettä.

Esimerkiksi henkilölle, joka on tällä hetkellä vaikkapa osa-aikatyössä tai hänen palkkansa eroaa oleellisesti koko työuran keskipalkasta, ei nykyisestä palkasta arvioitu eläke todennäköisesti anna oikeaa eläkkeen tasoa.

Kannustinkarttuma ja laskentaperusteet hakusessa

★ Eräs vuoden 2005 eläkeuudistuksen tavoitteista oli kannustaa vanhempia työntekijöitä jatkamaan työuraansa myös alimman eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Tämän vuoksi puhummekin ns. kannustinkarttumasta, joka on 4,5 prosenttia palkasta 63–68 ikävuoden välillä.

Nettilaskureissa kannustinkarttuma on jätetty huomioimatta, koska niissä eläkkeelle siirtymisikä on aina 63 vuotta. On selvää, että laskureiden kiinteä eläkeikä ei ainakaan nosta arvioitua työeläkkeen tasoa eikä liioin lisää ihmisten tietämystä työeläkkeen määräytymisen perusteista.

Lakisääteisen eläkkeen arviointi- ja laskentaperusteet olisivatkin hyvä olla nettisivuilla asiakkaille näkyvissä. Joillain pankeilla näin ei asia kuitenkaan ole ja laskureiden laskentaperiaatteita on tällöin vaikea arvioida.

Kuluttajansuojakysymys

★ Vapaaehtoisen eläkevakuutus- tai ps-sopimuksen allekirjoittaminen tarkoittaa usein käytännössä vuosikymmenten säästämisaikaa, eikä tehdystä sopimuksesta irtautuminen ole aina kovinkaan yksinkertaista tai helppoa. Säästämispäätöstä tehdessään asiakkaalla tulisi olla luotettavaa tietoa myös tulevasta työeläkkeestään.

Tämän vuoksi on tärkeää, että asiakas tutustuu ainakin työeläkeotteen seensa sekä käyttää mahdollisesti myös muita nettilaskureita, jotta arvio tulevasta työeläkkeestä olisi mahdollisimman realistisella tasolla.

Kaiken kaikkiaan on kuitenkin hyvä pitää mielessä, että missään nettilaskurissa (sen paremmin pankkien kuin työeläkealan omienkaan) ei tulevan työeläkkeen laskenta voi olla 100-prosenttisen tarkkaa. Aikanaan maksettava lakisääteinen eläke lasketaan toteutuneen työuran perusteella eivätkä etukäteisarviointit voi täysin ottaa huomioon toteutuneita yksilöllisiä työuria.

SÖDERIN ELÄKETEHDAS avasi ovensa

Ruotsissa eläketurvan palvelut keskitetty yhdelle luukulle

Ruotsin eläketurvan uusi ykköslaitos Pensionsmyndigheten aloitti toimintansa tammikuussa. Pääjohtaja **Katrin Westling Palm** rakentaa asiantuntijataloa ja keskittää kansalaisten palvelut yhdelle luukulle.

Ruotsin eläkejärjestelmä on saanut kotiosoitteen. Se sijaitsee Tukholman Södermalmilla, vanhassa toimintansa lopettaneessa kenkätehtaassa.

Entisöity tehdasrakennus seisoo katukuvassa vaatimattoman näköisenä. Tehtaan uudet asukkaat pitävät matalaa profilia, isot kyltit ja mainostaulut loistavat poissaolollaan. Rakennuksen sisäänkäynti on huomaamaton. Kadulta tehtaan sisäpihalle vievän porttikäytävän sulkee yksinkertainen lasiovi, jonka vieressä seisoo pienellä tekstillä painettu asukasluettelo. Yksi luettelossa mainituista on Pensionsmyndigheten, Ruotsin uusi eläkeviranomainen.

Yksinkertaisen julkisivun takana käy kuhina. Vanhassa kenkätehtaassa hoidetaan kahdeksan miljoonan asiakkaan eläketurvaa ja maksetaan etuisuuksia 262 miljardin kruunun edestä. Pensionsmyndighetenin avokonttorissa, muiden työntekijöiden joukossa, istuu Ruotsin eläkejärjestelmän uusi ykköshenkilö, pääjohtaja **Katrin Westling Palm**.

Kaikki palvelut yhdestä luukusta

Ruotsin eläkejärjestelmän kotitalo avasi ovensa virallisesti tämän vuoden tammikuussa. Laitoksen perustamista harkittiin pitkään.

– Pensionsmyndighetenin syntyminen on kymmenen vuoden keskustelun ja suunnittelun tulos. Uuden viranomaisen tarve tuli konkreettiseksi kun nähtiin miten uusi eläkejärjestelmäme toimii, Katrin Westling Palm kertoo.

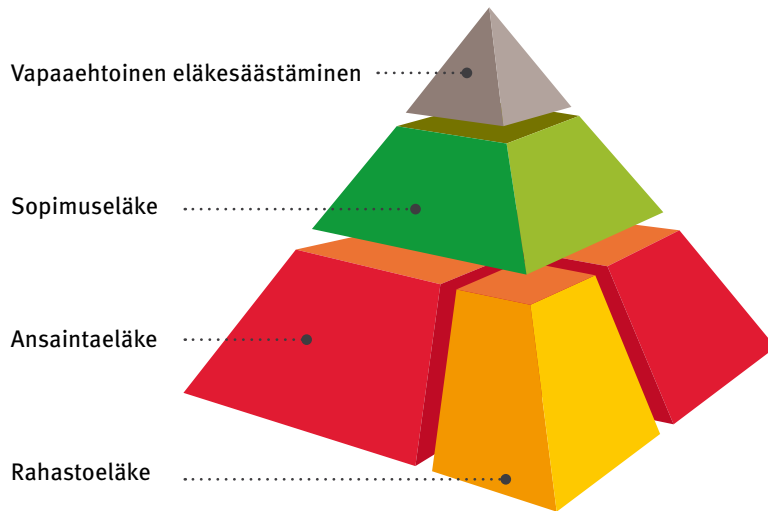
Keskeinen syy uuden laitoksen perustamiseen oli kansalaisten palvelun parantaminen. Eläkeasioita hoidettiin liiankin monessa paikassa. Palvelujen uudelleenjärjestelyissä avautui myös tilaisuus eläketurvan tehokkuuden parantamiseen.

– Kansalaiset tarvitsevat tietoa koko eläketurvastaan. Yksi Pensionsmyndighetenin keskeisistä tehtävistä on pitää huoli siitä, että

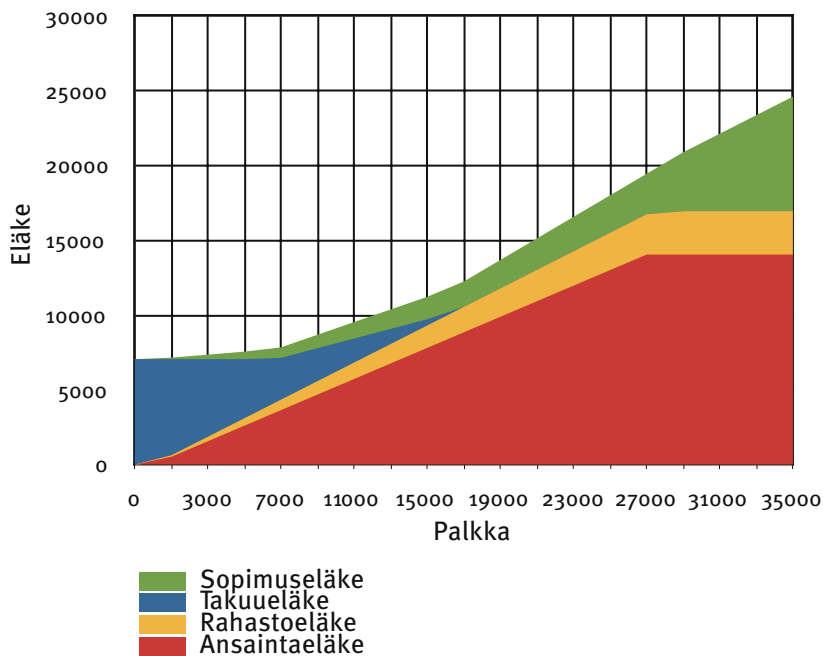
Ruotsin eläkepyramidi

Pensionsmyndighetenin vastuulla ovat ansaintaeläke ja rahastoeläke. Ne muodostavat Ruotsin eläkejärjestelmässä ns. pyramidin pohjaosan. Sopimuseläkkeet ovat työnantajien ja työntekijöiden sopimia alakohtaisia lisäeläkkeitä. Vapaaehtoista eläkesäästämistä huolehtivat lukuisat isommat ja pienemmät finanssiyhtiöt.

Ruotsin eläkkeiden suhde palkkaan

Eniten kokonaiseläkkeen määrään vaikuttaa ansaintaeläke. Pensionsmyndigheten myöntää takuueläkettä vain pienituloisille.

MIKÄ?

Pensionsmyndigheten

- Huolehtii ansaintaeläkkeestä, rahastoeläkkeestä ja takuueläkkeestä.
- Myöntää eläkkeensaajille asuntolisää ja toimeentulotukea.
- Vastaa etuushakemusten käsittelystä, etuuskien maksamisesta sekä rahastojen hallinnoinnista.
- Lisäksi viranomaisen hoitaa eläkeneuvontaa, tuottaa rekisteri-, tilasto- ja tutkimuspalveluja sekä vastaa eläkeasioiden viestinnästä.
- Toiminta rahoitetaan valtion määrärahoilla sekä rahastomaksuilla.
- Viranomaisella on kasvava palvelukonttorien verkosto, nyt konttoreita on 90 kpl.
- Pensionsmyndighetenin palveluksessa työskentelee 930 henkilöä.

www.pensionsmyndigheten.se
www.minpension.se

yhden luukun palvelusta tulee totta. Keskitämällä palvelujamme pystymme vastaamaan eläkeasioihin nopeammin ja paremmin. Asiakaille usean luukun palvelumalli oli hankala.

Uusi eläkejätti rakennettiin liittämällä Försäkringskassanin ja Premiépensionsmyndighetenin eläkepalvelut yhteen. Eläketurvan peruspilarit hallintouudistus jätti koskematta. Tarvetta isompaan järjestelmäremonttiin ei ollut.

– Ruotsin eläkejärjestelmällä ja kymmenisen vuotta sitten tehdyllä isolla eläkeuudistuksella on kaikkien tärkeiden puolueiden ja päätöksentekijöiden tuki. Järjestelmä toimii niin kuin on haluttu ja sovittu.

Westling Palmiin mukaan eläkejärjestelmää pidetään varsin toimivana esimerkkinä myös ulkomaisten asiantuntijoiden leireissä. Ruotsalaisella eläkeosaamisella on maailmalla kysyntää.

– Viimeksi talomme väkeä kävi neuvomassa Ranskan hallitusta sikäläisen eläkeuudistuksen suunnittelussa.

Verkkopalvelu Minpension yhdistää

Ruotsin eläkeviranomaisella on iso kenttä hoitettavanaan. Pensionsmyndigheten vastaa niin ansaintaeläkkeestä, rahastoeläkkeestä kuin

takuueläkkeestäkin. Sen ensimmäisenä isona haasteena on asiakaspalvelun tehostaminen. Katrin Westling Palm pitää tärkeänä, että puhelinpalvelujen vastausaika ja hakemusten käsittelyaika lyhenevät. Esimerkiksi ulkomaan eläkkeiden sekä eläkeläisten asumistuen hakemusten käsittelyssä Pensionsmyndighetenillä saattaa mennä kuukausia.

– Meillä on vielä paljon tekemistä hakemuskäsittelyn automatisoinnissa. Tätä varten meillä on nyt useita IT-projekteja käynnissä.

– Uutena tehtävänä meillä on kokonaiseläketurvaa koskevan tiedon tarjoaminen kansalaisille. Tehtävän hoitamiseksi on kaksi isoa viestintäkanavaa, verkkopalvelu Minpension sekä eläkeote Orange kuvert.

Minpension on Ruotsin eläkejärjestelmän eri toimijoiden ja finanssialan yritysten yhteisesti omistama verkkopalvelu. Se tarjoaa kansalaiselle perusteellisen näkymän eläketietoihin: käyttäjä saa Minpensionista tiedon kaikkien lakisääteisten eläkkeidensä karttumisesta. Samassa yhteydessä käyttäjä näkee myös mahdolliset vapaaehtoiset eläkesäästönsä.

Minpensionissa on vielä puutteita joidenkin julkisen sektorin työntekijöiden eläketietojen osalta, mutta puuttuvia tietoja lisätään rekistereihin koko ajan. Kokonaistiedon tarjontaa

Malmskillnadsbron Tukholman Normalmilla, Ruotsin finanssialan keskuksessa. Monet finanssialan yhtiöt toimivat yhteistyössä Pensionsmyndighetenin kanssa.

Katrin Westling Palmiin johtama Pensionsmyndigheten kokoaa eläketurvan palaset yhteen.

Tukholman Hötorget elokuussa. Hötorget on erittäin haluttu kohde toimistokiinteistöjen markkinoilla. Hötorgetin kiinteistömarkkinoilta hakee tuottoa muun muassa eläkeyhtiö AMF.

täydentää vuosittain jaettava eläkeote, Orange kuvert.

Kattavat rekisterit ja tehokkaat otepalvelut verkossa muodostavat tärkeän rungon Pensionsmyndighetenin palvelupaletissa. Yksin niiden varaan ei voi kuitenkaan laskea.

– Aina on joillakin tarve keskustella kasvokkain viranomaisen kanssa. Siksi Pensionsmyndigheten tarjoaa apuaan myös palvelukontto-reissa, jotka jaamme yhdessä verohallinnon ja sosiaalivakuutuskassan kanssa.

Eläke ei ole päiväkauppaa

Ruotsalaisten lakisääteiset rahastoeläkkeet eivät ole vain viranomaisten hallinnassa. Useat yksityiset finanssiyhtiöt ovat aktiivisella markkinoilla saaneet kansalaiset siirtämään rahastoeläkkeen hoitamisen yhtiöiden tehtäväksi. Kat-

rin Westling Palm ei katso tilannetta pelkästään hyvällä.

– Ensinnäkin monet yksityisten yhtiöiden tarjoamista sijoituspalveluista ovat kalliita. Palvelujen korkea hinta herättää kysymyksiä yhtiöiden kyvystä riittävään sijoitustuottoon.

– Toiseksi eräät yhtiöt markkinoivat palvelujaan esittämällä, että rahastoeläkkeen hoitaminen on kansalaiselle itselleen jotenkin vaikea ja byrokraattinen juttu. Tämä ei pidä paikkansa.

– Pensionsmyndighetenin tulee kertoa ja näyttää, että rahastoeläke on loppujen lopuksi hyvin yksinkertainen asia.

– Kolmanneksi yksityisiin finanssiyhtiöihin siirretyillä rahastoeläkkeillä käydään aktiivisesti kauppa. Mielestäni rahastoeläkkeen jatkuva peukalointi ei ole hyvää pitkän tähtäimen sääntämistä. Eläke ei päiväkaupan asia.

Pensionsmyndigheten aikoo kuitenkin py-

sytellä sijoitusasioista erossa. Viranomaiseen tehtävään ei kuulu sijoitusneuvonta. Westling Palm tavoitteleeikin mieluummin yhteistyötä finanssiyhtiöiden kanssa.

– Haluamme, että finanssiyhtiöt näkevät meidät luotettavana viranomaisena, joka auttaa ymmärtämään järjestelmän toimintaa ja tekemään oikeita päätöksiä. Pystymme auttamaan sekä finanssiyhtiöitä että kansalaisia. Minpension-verkkopalvelu on tästä hyvä osoitus, Westling Palm sanoo.

*Teksti: Peter Lindström
Kuvat: Daniel Roos*

Lisätietoa Ruotsin eläkejärjestelmästä:
www.etk.fi › Kansainvälinen eläketieto.

KUKA?

Katrin Westling Palm

- Pensionsmyndighetenin pääjohtaja 2010 –
- 48-vuotias
- Hallintotieteen maisteri, Uumajan yliopisto
- Perhe: naimisissa, kaksi lasta.

Viranomainen pysyy lestissään

Viimeisen kahden vuoden aikana Ruotsissa on käyty paljon julkista keskustelua maan eläkejärjestelmästä. Erityisesti ruotsalaisia on kuohuttanut maksussa olevien ansaintaeläkkeiden leikkaukset. Maan hallitus on pyrkinyt kompensoimaan leikkauksia eläkkeensaajille kohdistetuilla veronalennuksilla. Eläkeläisten verotuksesta tuli syyskuun parlamenttivaalien alla tärkeä vaalikeskustelun aihe.

Pensionsmyndighetenin pääjohtaja **Katrin Westling Palm** on tilanteesta tyytyväinen. Vilkas eläkekeskustelu on tarjonnut uudelle viranomaiselle tilaisuuden kertoa olemassaolostaan ja tehtävistään.

– Itse olen kokenut keskustelun tarpeelliseksi ja tasoltaan hyvänä. Pensionsmyndighetenin tehtävänä on tarjota päätöksentekijöille fakta-

tietoa ja selvityksiä eri vaihtoehtojen vaikutuksista, Westling Palm sanoo.

Oma linja tuotu selvästi esille

Poliittisiin kysymyksiin Pensionsmyndigheten on tehnyt suoran linjanvedon.

– Aikaisemmasta kokemuksesta sanon, että viranomaisen on tuotava selvästi esiin, mitä se edustaa. Eläkepolitiikka ei kuulu meille. Meidän tehtävänäme ei ole vastata kysymyksiin esimerkiksi siitä, onko ruotsalaisten eläkkeiden taso liian korkea tai matala. Toki voimme kiistakysymyksissä kertoa, mitä tiedämme kiistan kohteena olevasta asiasta, mutta meidän tulee tehdä se puolueettomasti.

Ainakin tieto Pensionsmyndighetenin ole-

massaolosta on saavuttanut kansalaiset. Kun ruotsalaisten ansaintaeläkkeeseen tehtiin keväällä leikkauksia, Pensionsmyndighetenin neuvonnassa puhelimit soivat punaisina.

Vaalikeskustelun pinnalla velloneet eläkeyhteyksymykset eivät hermostuta Pensionsmyndighetenin pääjohtajaa. Aikaisemmin verohallinnossa työskennellyt Westling Palm näkee vaalit pintaa syvemmältä.

– Eläkepolitiikasta vallitsee tässä maassa yhteisymmärrys. Vaalitulos ei sitä asiaa muuta. Se mistä puolueet ovat näissä vaaleissa oikeasti vääntäneet kättä on veropolitiikka – miten ja kuinka paljon ruotsalaisia jatkossa verotetaan.

Teksti: Peter Lindström

Kuva: Daniel Roos

Mitä nousee mieleen sanasta Arek? Järjestelmien järjestelmä, kaikkien rekisterien kotipesä, kallis ja häiriöaltis... Vastauksia saa monenlaisia, ja ihan sen mukaan keneltä kysyy.

Kysytään Arek Oy:n uudelta toimitusjohtajalta, Matti Ylilammilla. Ylilammilla tunnistaa edellä olevat luonnehdinnat, mutta hän ei puhu Arekista niillä nimillä.

Arek hakee strategiallaan suuntaa kohti uusia tavoitteita. Lähivuosina se joutuu yhä tarkempaan kulukuriin.

Mittojen mukaan räätälöity kestää käyttöä ja parsimista

Ylilammilla sanoo kiertelemättä, että Arekin tontti on hankala hoidettavaksi. Oikeasti hän käyttää sanaa haastava, mutta sen voi ymmärtää vaikeaksi tai hankalaksi. Mutta tällä tontilla hän ja Arek voivat luontevasti olla.

Arekissa halutaan parantaa järjestelmään toimivuutta ja häiriöttömyyttä. Siihen on suureksi avuksi tietojärjestelmän tuotantoympäristön kahdentaminen, joka alkoi vuonna 2009.

– Pankkimaailmassa on jopa kymmenenkin rinnakkaista ympäristöä käytössä; käytännössä kone ei koskaan ”kaadu” ja huolotyöt hoituvat silloin häiriöttömästi.

– Mutta se maksaa. Olemme hyvin tietoisia siitä, että meidän liikevaihtomme on asiakkaille kulu, Ylilammilla toteaa.

Järjestelmien järjestelmä

Arek hoitaa työeläkealan yhteistä tietojärjestelmää, siihen sopii hyvin luonnehdinta *Järjestelmien järjestelmä*.

Toisin kuin Nooan arkkiiin Arekiin huolitaan kaikki: sekä suuren työeläkevakuutusyhtiöihin että pienimmänkin eläkekassan tiedot ovat siellä kuin masuunissa sulassa sovussa toisiinsa limittyneinä, yhdessä ja yhteisesti hallitussa tietojärjestelmässä.

Diplomi-insinööri Matti Ylilammilla aloitti viime keväänä toimitusjohtajana. Uudelta johtajalta odotetaan paljon. Aivan puhuinta ja häiriöttä Arek ei selviä nytkään, mutta se menee määrätietoisesti eteenpäin kohti uutta suuntaa.

– Arek perustettiin, että tietojärjestelmäkustannuksissa pystyttäisiin säästämään. Me Arekissa emme tavoittele suurta tuottoa tai voittoa. Selkeänä tavoitteena on kustannustehokkuus sekä palveluiden vakaus, Ylilammilla linjaa.

Suunnan näyttää yritykselle vastikään valmistunut strategia, jonka toimitusjohtaja esittelee hallitukselle lokaussa.

Rauhallisen oloinen Ylilammilla on kokenut alan osaa-

– On line -maailmassa virheistä tiedotetaan mahdollisimman ripeästi ja virheet myös pyritään korjaamaan viipymättä. Häiriöilmoitusten kanssa on opittava elämään, ne kuuluvat tähän työhön, Arekin uusi toimitusjohtaja Matti Ylilammilla kertoo.

ja. Hän on pitkään toiminut tietojärjestelmien innovaatio- ja kehittämistöiden johtotehtävissä, viimeksi Tieto Oy:ssä. Vanhka pankkimaa-ilman it-järjestelmätuntemus hänellä on Sammon ja Leonian ajoilta.

Epävireisyyttä korjataan

Suuren uuden tietojärjestelmän alkutaipaleeseen liittyi yskähtelyä ja takkuilua. Arekin toimitusjohtajan mukaan oireet kuuluvat massiivisen tietojärjestelmän luomisen ja ylläpidon tuskiaan.

– Monimutkaisissa tietojärjestelmissä on jatkuvasti epävireisyyttä ja virheitä, ja niitä joudutaan korjaamaan. Automaattijärjestelmä hälyttää eteen tulevista häiriöistä. On tietysti hyvä asia, että tiedämme virheistä, silloin niitä voimme korjata ja informoida asiakkaillemme häiriöistä, Ylilammi sanoo.

Kuka jaksaa muistaa, milloin Arek on perustettu? Massiivista, silloin maan suurimmaksi tietotekniseksi kehityshankkeeksi mainostettua hanketta Eläketurvakeskus oli yhdessä työeläkeyhtiöiden kanssa perustamassa. It-palvelukeskus perustettiin vuonna 2003, siitä on nyt seitsemän vuotta.

Nimi muuttui ensimmäisen toimintavuoden jälkeen Arek Oy:ksi. Arekin omistajina ovat työeläkevakuuttajat erikokoisin osakepääomin, suurin omistaja on Eläketurvakeskus 20 prosentin osuudella. Arek toimii vuokratiloissa Eläketurvakeskuksen talossa Itä-Pasilassa.

Kustannustehokkuus lyöty tauluun

Aivan näinä päivinä Ylilammi esittelee hallitukselle vuosien 2011–2013 strategian tärkeimmäksi katsottuihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Siitä alkaa Arekin kulujen trimmaamisen aika.

– Tavoitteemme on, että kustannusten kasvu saadaan hallintaan. Jos onnistumme, vuonna 2012 syntyi jo tuntuvia säästöjä, Ylilammi kertoo.

Arekin uudessa strategiassa on kolme pääkohtaa: kustannustehokkuus, käytettävyyden ja Arekin roolin kirkastaminen.

Arekiin on satsattu vuodelta miljoonamääriä. Tälle vuodelle liikevaihdoksi on arvioitu 70 miljoonaa euroa, viime vuonna tietojärjestelmän koordinoitiin ja ylläpitoon asiakkaat maksoivat 52 miljoonaa ja sitä ennen 30 miljoonaa.

– Pankkien liikevaihdossa it-kulut ovat 14–15 prosentin luokkaa, vahinkovakuutusyhtiöissä noin 20 prosenttia, mutta työeläkeyhtiöillä jo lähes 30 prosenttia.

– Työeläkeyhtiöt joutuvat käyttämään suhteessa eniten tietoteknisten ratkaisujen räättä-

löintiin. Eläkeala ei sijoitustoimintaa lukuun ottamatta voi hyödyntää jo valmiina olevia SAP- tai vastaavia järjestelmiä. Hyvin pitkälti se mitä tarvitaan, on erikseen räätälöitävä tilaustyönä tätä tarkoitusta varten. Se selittää tämän alan monimutkaisuutta ja hintavuutta muihin verrattuna, Ylilammi valaisee.

Pukukangas kestää parsimista

Yhteensä 40 työntekijän ja noin 200 alihankintana ostetun asiantuntijan voimin Arek pyörii vimmalla yötä päivää. Työeläkealan tietojärjestelmää ei räätälöidä trendikuosien tai muotivirtauksien mukaan. Arek-räätälöinnissä ei suosita pintamuotia, vaan pukukankaan pohjaloini on tehty kestäväksi seuraavat 20–30 vuotta.

– Arek on kuin puku mittojen mukaan, keran räätälöitynä tällaiseksi rakennettu. Räätälöinti kuvaa hyvin tapaamme toimia.

Asiakkaat eli työeläkelaitokset yhdessä päättävät mitä tarvitaan, ja Arekin tehtävä on kilpailuttaa ja valvoa tietoteknisten järjestelmäpalvelujen toteutumista. Itse tietotekninen työ ostetaan kilpailutuksen perusteella it-toimittajilta.

Työ on organisoitu suunnitelmallisesti ja aikajänteet ovat hyvin pitkiä, jotta työnjaossa eri toimijoiden välillä onnistuttaisiin saamaan hyödyt irti.

– Vuosittaisissa asiakaskyselyissä käytettävyyden on saanut suuren huomion. Elokuussa laitevaihdossa oli myös vaikeuksia. Näistä kaikista keskustelemme suoraan asiakkaidemme kanssa, Ylilammi lupaa.

Häiriötilanteet ovat lähes jokapäiväisiä, niiden kanssa on pystyttävä elämään soivissa kuin seinänaapurin kanssa. Mitä mieltä toimitusjohtaja on, vaikuttavatko tiuhaan tulevat häiriötiedotteet Arekin maineeseen ja luotettavuuteen?

– Häiriöitä väistämättä tulee, kun kysymyksessä on näin massiiviset tietotekniset järjestelmät.

– Häiriöt kuuluvat tähän työhön. Emme me niitä lakaise maton alle, vaan pyrimme parantamaan työeläkejärjestelmän apuna olevia tietokantoja käytettävyydeltään lähelle pankki-maailmaa, hän sanoo.

Arek itsessään on rekisterien ylläpitäjien kulttuurisen muutoksen ilmentymä. Ennalta tiedetyistä ja sovitun aikataulun mukaan toteutuvista rekisterien eräajoista on siirrytty on line -maailmaan.

Teksti ja kuva: Anne Iivonen

KUKA?

Matti Ylilammi

► Toimitusjohtaja **Matti Ylilammi** on työroolissaan harkitseva ja päättäväinen. Samalla hän vaikuttaa mutkattomalta jalat-maassa-tyypiltä, jota on helppo lähestyä.

52-vuotias Ylilammi on niitä raikaskasvoisia hyötyliikkuja, joita näkee toimitalon portaita nousemassa. Ei hän kuntoliikkujaksi sen paremmin itseään kohota, vaikka ei hissiä käyttäisikään.

Hän on avioliitossa ja asuu Vantaan Vapaalassa. Perheen kaksi teekkaripoikaa opiskelevat isänsä jalanjäljissä nykyisessä Aalto-yliopiston teknillisessä korkeakoulussa. Nörtteihin hän on siis tottunut kotonakin.

Ylilammi tunnustaa kauhulla seuraavansa Suomen kansan lihomista. Varoo itsekään ylikiloja. Työmatkat Vantaalta Itä-Pasilaan Ylilammi ajaa tuliterällä Volvo V70:llä.

Vapaa-aikana hän viihtyy kotona. Mieluisana puuhana mies tutkii tähtitiedettä, lukee tietokirjallisuutta ja hioo säätöjä digitaalisessa kuvankäsittelyssä.

Arekin asiakkaat:

- Eläketurvakeskus
- Eläke-Fennia
- Etera
- Ilmarinen
- Kela (toimisuhte-eläkkeet)
- Kirkon keskusrahasto
- Kuntien eläkevakuutus
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- Merimieseläkekassa
- Försäkringsaktiebolaget
- Pensions-Alandia
- Porasto Oy
- Silta Oy
- Eläke-Tapiola
- Valtiokonttori
- Varma
- Veritas

Eläkkeelle halutaan entistä myöhemmin

1. Eläkkeelle aiotaan jäädä yleisimmin 63 vuoden iässä.
2. Palkansaajien eläkeaikomukset ennustavat eläkkeellesiirtymisiän nousua.
3. Suurempi eläke ei yksistään ole riittävä kannustin.

Keskustelu työurien pidentämisen tavoitteesta on käynyt vilkkaana. Eläkejärjestelmän piirissä huomio on kiinnittynyt työurien pitenemiseen loppupäästä ja eläkkeelle siirtymisen myöhentymiseen, missä onkin edistytty. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä, jota mitataan ns. eläkkeellesiirtymisiän odotteella, on noussut viime vuosikymmenen aikana noin vuodella.

Työurien pitenemistä pohditaan tässä artikkelissa tarkastelemalla työssä käyvän palkansaajaväestön eläkesuunnitelmia. Vuosien 2003 ja 2008 Työolot -haastatteluaineistoilla on tutkittu 45–64-vuotiaiden ajatuksia eläkkeelle siirtymisestä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Molempiä tutkimuskertoja haastateltuja oli lähes kaksituhatta, mikä riittää luotettavan kuvan saamiseen.

Yleisin tavoiteikä 63 vuotta – aikaisemmin 60 vuotta

★ Suuri joukko palkansaajia suunnittelee jäävänsä eläkkeelle 63 vuoden iässä. Vuoden 2008 tutkimuksessa heitä oli lähes 40 prosenttia. Työssä jatkamishaluja vanhuuseläkkeen alaikärajan jälkeen oli runsaalla neljäsosalla 45–64 -vuotiaista palkansaajista. Varhaista eläkettä havitteli joka kolmas.

Työssä halutaan yleisesti jatkaa vähintään vanhuuseläkkeen alaikärajaan saakka. Muutos on merkittävä viiden vuoden takaisin eläkeaikomuksiin verrattuna. Vuonna 2003 joka toinen suunnitteli jäävänsä eläkkeelle jo ennen 63 vuoden ikää. Yleisin yksittäinen eläkeikätoive oli tuolloin 60 vuotta. Muutoksen merkitystä korostaa se, että varhaiset

Eila Tuominen
Tutkimuspäällikkö
Eläketurvakeskus

eläkesuunnitelmat vähenivät kaikissa palkansaajaryhmissä.

Palkansaajien eläkeaikomusten toteutuminen nostaisi eläkkeellesiirtymisikää tuntuvasti

★ Viiden vuoden aikana keskimääräinen aiottu eläkeikä nousi lähes vuodella johtuen varhaisten eläkesuunnitelmien vähenemisestä. Palkansaajien eläkesuunnitelmien toteutuminen merkitsisi eläkkeellesiirtymisiän selvää nousua pitkällä aikavälillä. Eläketurvakeskuksen tekemien seurantatutkimusten mukaan eläkeaikomuksilla on hyvä ennustearvo.

Palkansaajien eläkeaikomusten toteutuminen edellyttää vakaata talous- ja työllisyyskehitystä, mikä luo edellytykset työssä jatkamiselle. Ikääntyvän työvoiman tarpeen puolesta puhuu se, että työvoiman tarjonta on vuosikymmenen vaihteessa kääntynyt laskuun ja 55–64-vuotiaiden osuus työikäisessä väestössä kasvaa. Supistuvalla työvoimalla on työtä tehtävä aikaisempaa tiiviimmin ja entistä pidempään.

Suurempi eläke ei yksistään houkuttele...

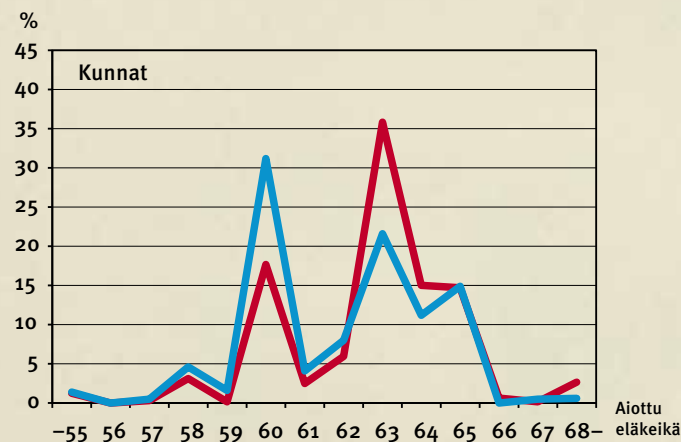
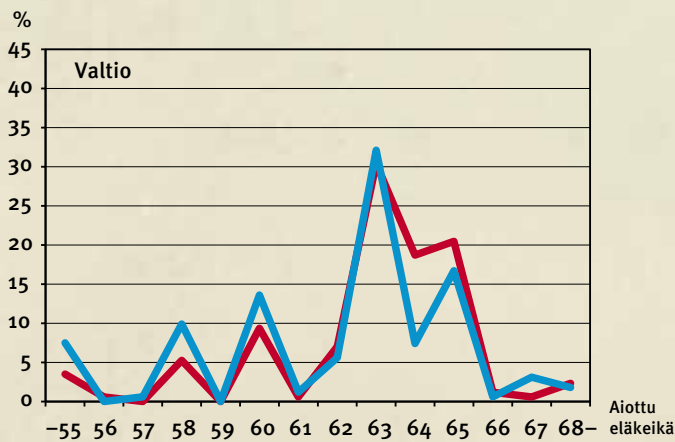
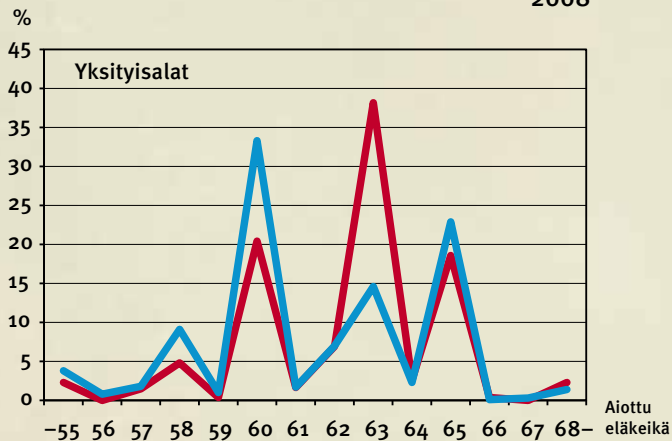
★ Hieman yllättävää on se, että vaikka työssä halutaan olla aikaisempaa pitempään, kiinnostus työssä jatkamiseen 63 vuoden iän jälkeen ei ole lisääntynyt. Molemmilla tutkimuskerroilla noin neljäsosa palkansaajista arvioi jäävänsä eläkkeelle aikaisintaan 64-vuotiaana.

Palkansaajaryhmien välillä on kuitenkin eroja. Julkisella sektorilla

Eläkeaikomukset 2003 ja 2008 työnantajasektoreittain

45-64 -vuotiaat palkansaajat

— 2003
— 2008

ja erityisesti valtion palveluksessa olevien keskuudessa on aikaisempaa enemmän niitä, jotka suunnittelevat jäävänsä eläkkeelle aikaisintaan 64-vuotiaana.

Osaksi tämä selittyy julkisen sektorin ns. henkilökohtaisista eläkei'istä. Vanhuuseläkkeeseen tehdään eläkettä leikkaava normeraus silloin, kun henkilö jää eläkkeelle ennen henkilökohtaista vanhuuseläkeikäänsä.

Yksityisaloilla työurien piteneminen on haasteellinen tavoite, sillä kiinnostusta työssä jatkamiseen 63 vuoden iän jälkeen on aikaisempaa hieman vähemmän. Taustalla on palkansaajakunnan erilainen rakenne. Julkisella sektorilla valtaosa palkansaajista on toimihenkilöitä, kun yksityisalojen vanhemmista palkansaajista lähes puolet kuuluu työntekijöihin. Tässä joukossa työssä jatkamista suunnittelevia on aikaisempaa vähemmän.

Tulosten valossa suuremman eläkkeen kartuttaminen ei yksistään ole riittävä kannustin, jos olosuhteet työssä jatkamiseen eivät ole suotuisat. Kun työ koetaan henkisesti raskaaksi, tulevaisuus työpaikalla epävarmaksi, eikä työnantajan taholta kannusteta työssä jatkamiseen, halukkuutta tai mahdollisuuksia jatkaa työssä ei liiemmin ole.

... entä vaikuttaako elinaikakerroin?

★ Työssä jatkamista suunnittelevat muita yleisemmin ne, joilla huono terveys ei ole esteenä jatkamiselle, joiden työura on jäänyt rikkonaiseksi ja jotka eläkkeelle siirtymistä harkitessaan kuuluvat pieni- tai keskituloisiin. Tulosten valossa taloudellisilla tekijöillä on merkitystä eläkkeelle siirtymistä koskevassa ratkaisussa, vaikka kiinnostus työssä jatkamiseen suuremman eläkkeen vuoksi ei olekaan lisääntynyt.

Työssä jatkaminen voi alkaa houkutella, kun vuoden 2010 alussa käyttöön otettu elinaikakerroin alkaa leikata eläkkeitä tuntuvammin. Alkuvuosina kertoimen vaikutus eläkkeeseen on pieni, mutta vuosikymmenen puolivälissä työssä tulisi jatkaa jo noin puoli vuotta pidempään kertoimen vaikutuksen kompensoimiseksi. Onko elinaikakerroin korotettua karttumisprosenttia tehokkaampi kannustin työssä jatkamiseen, jää nähtäväksi.

ETK sähköistää palvelujaan

Ulkomaan komennustyön vakuuttaminen työnantajille aiempaa vaivattomampaa

Uusi sähköinen lomake on räätälöity asiakaspalautteen saattamana. Suunnittelija Tiina Eronen ETK:sta kertoo, että hakemuksen etenemistä voi seurata nyt reaaliajassa.

Ulkomaan työkomennuksille lähtijöiden todistuksia Eläketurvakeskus antaa vuosittain noin 6 000. Työnantajat voivat hakea todistuksen työntekijän Suomen sosiaaliturvaan kuulumisesta eli ns. lähetetyn työntekijän todistuksen nyt sähköisesti.

Rautaruukin Ruotsiin ja Norjaan työkomennukselle lähetettävien työntekijöiden Suomen sosiaaliturvaan kuulumisesta huolehditaan uuden palvelun avulla. Palkanlaskija Kaija Ylimäki toteaa, että uusi palvelu nopeuttaa asioiden hoitamista (kuva: Rautaruukki)

Tavoittemme on, että palvelu on käytettävyydeltään helppo, hyödyllinen ja vaivaton. Näihin seikkoihin on kiinnitetty huomiota muun muassa niin, että palvelun käyttäjä voi tehdä itselleen hakemuspohjia eri tilanteisiin ja hakemuksen etenemistä voi seurata reaaliajassa, kertoo ETK:n lakiosaston suunnittelija **Tiina Eronen**.

– Tämä tehostaa palveluprosessiamme ja hakemusten käsittelyajat lyhenevät. Lisäksi uusi palvelumme asemoituu hyvin EU:n suunnitelmiin sähköisestä tietojenvaihdosta, Eronen sanoo.

EU:n tavoitteena on, että tietojenvaihto tapahtuisi jäsenvaltioiden välillä sähköisesti vuonna 2012.

Palvelussa käytössä Katso-tunnistus

Hakemuspalveluun voi kirjautua ETK:n verkkopalvelussa, www.etk.fi.

Palvelun käyttövaltuuksien hallinta ja tunnistus tapahtuvat Katso-sovelluksen avulla. Se on verohallinnon ja Kelan yhteinen palvelu yritysten tunnistamiseen sähköisessä palvelussa.

– Yritys hallinnoi itse Katso-tunnistuksella todistuksen hakemuspalveluun liittyviä käyttövaltuuksia ja ylläpitää näitä omista työntekijöistään. Valtuuksien hallinta edellyttää, että yrityksellä on nimetty Katso-pääkäyttäjät. Pääkäyttäjät voi jakaa käyttövaltuuksia muille yrityksen työntekijöille, Tiina Eronen sanoo.

Tarkempia ohjeita Katso-tunnistuspalvelun käytöstä löytyy verottajan ePalvelusta, www.vero.fi.

*Teksti: Jouni Jokisalo
Kuva: Katri Saarteinen*

Käyttäjäkokemus Rautaruukista: Helppoa ja nopeaa palvelua

☑ Rautaruukissa on jo pilotointivaiheesta lähtien kerätty kokemuksia todistuksen sähköisestä hakemuspalvelusta. Palkanlaskija **Kaija Ylimäen** mukaan kokemukset ovat myönteisiä.

– Olemme tehneet tänä vuonna elokuun puoliväliin mennessä lähes sata todistushakemusta. Työkomennusten kohdemaina ovat olleet Ruotsi ja Norja.

– ETK:n sähköinen hakemuspalvelu on toiminut hyvin. Sitä on helppo käyttää ja se on nopea. Palvelun käytettävyyttä helpottaa ja parantaa erityisesti se, että siellä on mahdollisuus käyttää aikaisempia hakemuksia uusien hakemusten pohjana. Juuri nyt en osaa ehdottaa enkä esittäisi konkreettisia muutostoiveita, Ylimäki sanoo.

Teksti: Jouni Jokisalo

Lähetetty työntekijä vakuutetaan Suomessa

☑ Ulkomailla töissä olevan työntekijän sosiaaliturva määräytyy yleensä työskentelymaan lakien mukaisesti.

Poikkeus vahvistaa säännön tässäkin asiassa: lähetetty työntekijä voi pysyä Suomen eläke- ja sosiaaliturvassa tilapäisen EU-/ETA- ja sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelyn ajan. Lähetetyllä työntekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka työskentelee tilapäisesti toisessa maassa suomalaisen työnantaja palveluksessa.

Jos työntekijä lähetetään työkomennukselle EU-maahan, hänelle tulee hakea Eläketurvakeskuksesta todistus kuulumisesta Suomen sosiaaliturvaan (A1, aikaisemmin E101). Työntekijä voi todistuksella työskentelymaassa osoittaa, että hän on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan ja sosiaaliturvamaksut maksetaan Suomeen.

Kansaneläkelaitos myöntää Eläketurvakeskuksen antaman todistuksen perusteella hakemuksesta päätöksen työntekijän oikeuksista hoitamiinsa etuuksiin, kuten sairaanhoitokorvauksiin ja perhe-etuuksiin.

Työnantaja voi hakea Eläketurvakeskukselta todistuksen komennukselle lähtevälle työntekijälleen paperilomakkeella tai sähköisesti. Sähköisessä palvelussa voi tehdä hakemuksen ainoastaan työntekijälle, ei vielä tässä vaiheessa esimerkiksi yrittäjälle.

Teksti: Jouni Jokisalo

Säännöt uudistuivat toukokuussa

EU-valtiosta toiseen liikkuvien sosiaaliturva seuraa pidempään mukana

FAKTA:

Uusi asetus 1.5. lähtien voimassa seuraavissa maissa:

Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tshekki, Unkari ja Viro.

Vanhat säännöt voimassa vielä toistaiseksi: ETA-maissa eli Norjassa, Islannissa ja Liechtensteinissa sekä Sveitsissä.

Kuva: Euroopan komissio

Uusi asetus sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta korvasi vanhan sosiaaliturva-asetuksen 1. toukokuuta. Uusi asetus vastaa nykyistä paremmin työelämässä ja kansainvälisissä työskentelyssä tapahtuneita muutoksia. Uudistuksella pyrittiin myös yksinkertaistamaan ja selkeyttämään sääntöjä.

Vakuuttamisen osalta tärkeimmät muutokset liittyvät ulkomaankomennusten kestoon ja samanaikaiseen työskentelyyn kahdessa tai useammassa valtiossa.

Uuden asetuksen myötä tilapäisesti ulkomaille työskentelemään lähtevä työntekijä ja yrittäjä voi kuulua Suomen sosiaaliturvaan kaksi vuotta aikaisemman yhden vuoden sijaan. Edellytyksenä on, että henkilö on ennen ulkomaille lähtöään kuulunut Suomen sosiaaliturvaan. Lisäksi ns. poikkeusluvalla voidaan aikaa jatkaa maksimissaan viiteen vuoteen, kuten vanhan asetuksen aikanakin. Tästä jatkosta on aina sovittava työnantajaan viranomaisen kanssa.

Työskentely kahdessa tai useammassa maassa

Kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa työskentelevä henkilö vakuutetaan uuden asetuksen mukaan asuinvaltiossaan, jos hän tekee ”huomattavan osan” työstään tässä valtiossa. Yhtenä tekijänä ”huomattavaa osaa” arvioitaessa on se, työskentelekö henkilö neljäsosan työajastaan asuinmaassaan. Myös palkanmaksuvaltiolla voi olla merkitystä.

Jollei työntekijä tee huomattavaa osaa työstään asuinvaltiossa, vakuutetaan hänet työnantajan kotipaikan sosiaaliturvajärjestelmässä.

Suomalaisen kuljetusyrityksen työntekijät, muun muassa rekka-autonkuljettajat, ovat tähän saakka pääsääntöisesti vakuutettu Suomessa

työnantajan kotipaikan perusteella. Uuden asetuksen myötä kuljetusyritysten työntekijöihin sovelletaan kahdessa tai useammassa maassa työskentelevien työntekijöiden vakuuttamissääntöjä.

Ennen ulkomaille lähtemistä tulee Eläketurvakeskukselta hakea Suomen sosiaaliturvaan kuulumiseksi A1-todistus. Se on 1.5. lukien korvanut vanhan E 101 -todistuksen.

Kansainvälinen konferenssi yksituumaisesti Helsingissä

Helsingissä järjestettiin kesäkuussa kansainvälinen konferenssi, johon osallistui noin 100 sosiaaliturvalainsäädännön asiantuntijaa eri EU- ja ETA-maista sekä Sveitsistä. Järjestelyistä vastasi ETK yhteistyössä sosi- ja terveysministeriön ja Euroopan komission kanssa.

Konferenssin järjestelyissä tiiviisti mukana ollut erityisasiantuntija **Marjaana Lundqvist** ETK:n lakiosastolta kertoo, että konferenssissa pureuduttiin tarkemmin EU-maiden välillä liikkuvien työntekijöiden muutuneisiin vakuuttamissääntöihin.

Konferenssissa käytiin uuden asetuksen sääntöjä, muutoksia ja taustoja läpi eri maiden asiantuntijoiden puheenvuorojen johdolla. Lisäksi konferenssissa pureuduttiin erityisen haastaviin säännöksiin ja käytännön ongelmatilanteisiin ns. workshop-työskentelyn avulla.

– Vaikka konferenssissa ei voitu tehdä jäsenmaita sitovia päätöksiä tai ratkaisuja, pystyttiin siellä keskustelemaan yhteisistä asioista ja saavuttamaan yhteisymmärrys monessa aikaisemmin epäselvässä tilanteessa, kertoo ETK:n lakiosaston päällikkö **Helena Tapio**.

Lisäksi konferenssissa luotiin paljon uusia kontakteja ja tuttavuuksia, jotka ovat tärkeitä viranomaisten yhteistyön kannalta.

Työeläkepäivä 2010.2010

Helsingin Messukeskus

**Mistä luottamus
eläketurvaan syntyy?**

**Pitääkö eläkelupaus
ja riittääkö lakisääteinen
eläketurva?**

Työeläkepäivän ohjelma on
kokonaisuudessaan verkossa
osoitteessa www.etk.fi.

Valitse mieleisesi
seminaarivaihtoehdoista.

Lisätiedot ja jälki-ilmoittautuminen:
koulutus@etk.fi

Tervetuloa Työeläkepäivään!

NORJA

Öljyrahasto antoi kenkää israelilaisyhtiöille

Norjan valtion eläkerahasto on poistanut sal-kustaan kaksi israelilaista yhtiötä. Yhtiöiden pois potkimisen syyksi rahasto ilmoittaa niiden osallistumisen palestiinalaisalueiden rakentamiseen.

Eläkerahaston neuvoston mukaan yhtiöiden osallistuminen kiinteistömarkkinoihin miehite-tyillä palestiinalaisalueilla on törkeän epäeet-tistä toimintaa.

Päätös on aiheuttanut poliittista keskustelua Norjassa. Suurin oppositiopuolue, oikeistopo-pulistinen Framstegspartiet, kritisoi rahaston päätöstä. Puolueen mielestä rahastojen varo-ja pitäisi sijoittaa tavoitteena suurin mahdolli-nen tuotto.

Eläkerahaston vanhempi neuvonantaja **As-lak Schanke** ei sulata rahastoon kohdistettua kritiikkiä.

– Absurdia puhetta. Me katsomme mitä yh-tiöt tekevät, emme sitä mistä ne tulevat.

Norjan valtion omistama rahasto perus-tuu maan öljy- ja kaasutuloihin. Rahastolla on omistusosuuksia keskimäärin yhden prosentin verran koko maailman osakemarkkinoista.

Rahaston tavoitteena on säilyttää vastuulli-sen sijoittajan maine. Vaikka rahastoa ei käytetä poliittisten tavoitteiden saavuttamiseen, Norjan valtiolle on tärkeää, ettei sijoituksilla edistetä epäeettistä toimintaa.

Rahasto on luopunut eettisten syiden takia noin 50 yhtiön osakkeista. Se seuraa varsinkin Lähi-idän tilannetta tarkasti. Vuosi sitten isra-elilaisen puolustusteollisuusyhtiö Elbit System-sin poistaminen rahaston salkusta herätti pal-jon huomiota.

Myös ruotsalaiset AP-rahastot antoivat vuosi-sitten Elbit Systemsille kenkää omista salkuis-taan.

(HBL 25.8.; Taloussanommat 23.8.; Privata Affärer 23.8.; Norja.fi 16.7.)

OECD

Talouskriisi jätti syvät haavat

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n arvioiden mukaan vuoden 2008 finans-sikriisi näkyy OECD-maiden eläkerahastoissa edelleen selvästi.

Eläkerahastot eivät ole vielä toipuneet sijoi-tustappioistaan, sillä 3,5 biljoonan dollarin va-jeesta on saatu korvattua vasta 1,5 biljoonaa.

OECD-maiden ulkopuolella olevat rahastot kärsivät finanssikriisistä vähemmän. Ulkopuo-listen rahastojen arvo ylitti jo joulukuussa 2009 vuoden 2007 lukemat.

(OECD Pension Markets in Focus, July 2010)

BRASILIA

Kansaneläkkeisiin tuntuva korotus

Brasilian presidentti **Luiz Inácio Lula da Silva** allekirjoitti kesäkuussa lain maan kansaneläk-keiden korottamiseksi 7,7 prosentilla.

Eläkkeiden korotuksesta tuli alkuperäistä ta-voitetta tuntuvampi. Alun perin tarkoituksena oli korottaa eläkkeitä 6,14 prosenttia.

Maan hallitus arvioi korotuksen hinnaksi vajaa miljardia US dollaria. Kustannusten kat-tamiseksi hallitus tekee budjettiin leikkauksia.

Brasilian valtiovarainministeriö yritti viimei-sen asti taivuttaa presidentti Silvaa hylkäämään lakiesityksen. Ministeriö on huolissaan julkisen menojen aiheuttamasta inflaatiosta, jonka arvi-oidaan tänä vuonna nousevan 5,6 prosenttiin.

Financial Timesin arvioiden mukaan Silvan eläkepäätös liittyy lokakuussa pidettäviin presi-dentinvaaleihin. Päätöksellään Silva tukee seu-raajaehdokkaansa **Dilma Rousseffin** mahdol-lisuuksia voittaa vaalit.

Eläkkeiden korotus astuu voimaan takautu-vasti 1. tammikuuta 2010 alkaen. Korotus kos-kee 8,3 biljoonaa eläkkeensaajaa.

(International Update – Recent developments in foreign public and private pensions July 2010; FT.com 16.6.)

Paljon Hallussa

Peter Lindström
Tiedottaja
Eläketurvakeskus

Muiden maiden eläkeasioista voit lukea myös Eläketurvakeskuksen kotisivuilta, www.etk.fi osiosta Kansainvälinen eläketieto

RUOTSI

Eläkkeensaajien veroalesta tuli huutoäänestys

Ruotsissa syyskuussa pidetyt valtiopäivävaalit johtivat poliittiseen kilpajuoksuun eläkkeensaajien veronalennuksesta.

Sosiaalidemokraattisen puolueen johtaja **Mona Sahlin** lupasi elokuussa seuraavan neljän vuoden aikana tasoittaa eläkkeensaajien ja palkansaajien verotuksen väliset erot, jos puolue pääsee mukaan uuteen hallitukseen.

Sahlin vastasi lupauksellaan pääministeri **Fredrik Reinfeldtin** elokuisen esitykseen eläkkeensaajien veronalennusten jatkamisesta, jos maan budjetti pysyy ylijäämäisenä.

Ruotsin hallitus lupasi jo kevätbudjetin yhteydessä 65 vuotta täyttäneille eläkkeensaajille veronalennusta. Ensi vuonna voimaan tulevat muutokset vähentävät esimerkiksi 12 000 kruunun kuukausieläkkeen verotusta 218 kruunua.

Sahlinin vaalilupaus ei jättänyt porvaripuolueita kylmäksi. Pian porvaripuolueiden johtajat lupasivat Dagens Nyheterissä, että he haluavat laskea eläkkeensaajien verotusta ensi vuonna vielä 2,5 miljardia kruunua lisää.

Ruotsissa on 1,8 miljoonaa vanhuuseläkkeensaajaa. Vaaleissa voittajaksi selviytyi Reinfeldtin porvarialianssi.

(DN.se 23.8.; Sverigesradio.se 15.8.)

ROMANIA

Perustuslakituomioistuin kumosi leikkaukset

Romanian perustuslakituomioistuin aiheutti maan hallitukselle harmaita hiuksia, kun se kesäkuun lopussa kumosi hallituksen päätöksen leikata julkisen sektorin eläkkeitä 15 prosenttia.

Hallituksen leikkauspäätös oli aikaisemmin sovittu kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n sekä Maailmanpankin kanssa 20 miljardin euron lainapaketin ehdoksi.

Romanian pääministeri **Emilc Boc** löysi nopeasti ratkaisun lainansaannin turvaamiseksi: hallitus korotti arvonlisäveroa 19 prosentista 24 prosenttiin.

Arvonlisäveron hätäkorotus on hermostuttanut maan taloustieteilijöitä. Osa heistä varoittaa, että arvonlisäveron korotus voi hidastaa maan toipumista talouskriisistä.

Palkkojen osalta hallituksen leikkaukset pysyvät voimassa. Julkisen sektorin työntekijöiden

palkkaa alennetaan 25 prosenttia.

Romanian eläkeläiset saavat keskimäärin 190 euroa kuukaudessa. Maan keskipalkka on noin 350 euroa.

(SVD.se 26.6.; HD.se 26.6. ja 12.5.)

ISO-BRITANNIA

Ikärajojen nostamista kiirehditään

Iso-Britannian konservatiivihallitus haluaa kiirehtiä maan eläkeuudistusta. Hallitus haluaa nostaa miesten eläkeiän 66 ikävuoteen jo vuonna 2016.

Maan ministerit esittelivät suunnitelmiaan elokuussa. Suunnitelmien mukaan naisten eläkeiän alarajaa nostettaisiin samalle tasolle muutama vuosi miesten ikärajan korottamisen jälkeen.

Hallituksen suunnitelmiin sisältyy myös eläkeiän mahdollinen nostaminen edelleen 70 ikävuoteen tulevina vuosikymmeninä.

Iso-Britannian edellinen työväenpuolueen johtama hallitus teki muutama vuosi sitten eläkeuudistuksen, jossa päätettiin yleisen eläkeiän nostamisesta 66 ikävuoteen vuonna 2024 ja 68 ikävuoteen vuonna 2046.

Maan yleinen eläkeikä on 65 vuotta. Iso-Britannian miesten eliniänodote on 77 ja naisten 81 vuotta.

(BBC.co.uk 24.6.)

SAKSA

Työvoimapula luo paineita eläkeiän nostamiselle

Myös Saksassa suunnitellaan eläkeiän alarajan nostamista. Kauppalehden tietojen mukaan eläkeiän nostamishalut eivät johdu vain maan eläkejärjestelmän kasvavista kustannuksista, vaan myös työvoimapulasta.

Saksan teollisuus- ja kauppakamarin tuoreesta selvityksestä ilmenee, että kaksi kolmesta saksalaisyrityksestä ei löydä sopivaa ammattitaitoista työvoimaa avoimille paikoille. Yrityksissä odotetaan, että tilanne vain pahenee seuraavan viiden vuoden aikana.

Saksan sosiaalidemokraattinen puolue muistuttaa, että vain joka viidennellä 60–64-vuotiaalla on tällä hetkellä työpaikka, josta maksetaan normaalit sosiaaliturvamaksut. Lisäksi keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on selvästi alle 65 vuotta.

Työnantajien keskusjärjestö BDA puolestaan

huomauttaa, että vain 7,2 prosenttia yli 60-vuotiaista oli heinäkuussa työttömänä.

Työministeri **Ursula von der Leyenin** mielestä eläkeikää pitää ehdottomasti nostaa 67 ikävuoteen.

Useat saksalaiset ekonomistit ovat korostaneet, että eläkeiän alaraja pitäisi nostaa 70 ikävuoteen asti, Kauppalehti kirjoittaa.

(Kauppalehti 26.8.)

JAPANI

Satavuotiaiden rahat menevät omaisten taskuun

Japanin viranomaiset selvittävät parhaillaan yli satavuotiaiden kansalaistensa olinpaikkoja.

Ääkkäiden eläkeläisten kohtaloa on selvitty urakalla sen jälkeen, kun kesällä paljastui erikoinen eläkepetos. Maan viranomaiset löysivät kotikäynnillä yli 30 vuotta sitten kuolleen miehen, jonka uskottiin juhlivan 111-vuotissyntymäpäivää.

Vainajan omaiset eivät olleet ilmoittaneet miehen kuolemasta viranomaisille. Koska miehen eläkettä maksettiin tämän omaisille, he nauttivat ylimääräistä tuloa usean vuosikymmenen ajan.

Japanilaisen perinteen mukaan yli satavuotiaat saavat rahalahjoja merkkipäivinä. Usein lahjat annetaan perheenjäsenille. Viranomaisen mukaan vaikuttaa siltä, että jotkut japanilaiset ovat jättäneet ilmoittamatta ääkkäiden sukulaistensa kuolemasta eläkkeen ja rahalahjojen toivossa.

Ongelman taustalla saattaa olla yleistynyt yhteiskunnallinen ilmio.

– Sellaiset taloudet, joissa työttömät lapset elävät vanhempiensa rahoilla, yleistyvät koko ajan, kertoo Shukutokun yliopiston professori **Yasuhiro Yuuki**.

– Vanhempien eläkkeiden avulla lapset saattavat saada paljonkin rahaa tai ainakin riittävästi niukkaan toimeentuloon. Lapset kertovat viranomaisille pitävänsä huolen vanhemmistaan, vaikka todellisuudessa he vain haluavat heidän eläkkeensä.

Japanin kielessä tällaisista lapsista käytetään osuvaa pilkkanimeä ”parasaito”.

Japanissa on yli 40 000 yli satavuotiaasta. Elokuun aikana tehdyissä etsinnöissä on huomattu, että ainakin 200 heistä on kateissa.

(YLE 20.8.; Iltalehti 20.8.; MTV3.com 20.8.; Iltasanomat 6.8.)

NIMITYKSET

kuva: Karoliina Paatos

Jaakko Kiander johtajaksi Ilmariseen

▶ Ilmarisen hallitus on nimittänyt valtiotieteiden tohtori, dosentti **Jaakko Kianderin** (47) johtajaksi vastuualueenaan talous ja eläkepolitiikka. Hän osallistuu myös yhteiskuntasuhteiden hoitoon. Kianderista tulee johtoryhmän jäsen.

Kiander seuraa tehtävässä **Jaakko Tuomikoskea**, joka jää eläkkeelle vuoden 2011 aikana. Kiander aloittaa Ilmarisessa 1. marraskuuta, ja ottaa vastaan talousjohtajan tehtävät 1.1.2011. Tuomikoski vastaa kuitenkin vuoden 2010 tilinpäätöksen valmistumisesta yhtiökokoukseen 2011.

Kiander työskentelee tällä hetkellä Palkan-saajien tutkimuslaitoksen johtajana.

Eläke-Fennia

KTM **Veikko Pirilä** on nimitetty yhteyspäälliköksi Eläke-Fennian Yritysassiakas- ja kumppaninyhteyksiin Lounaiselle alueelle Turkuun.

Eläke-Tapiola

KTM **Eero Ketola**, CFA, on nimitetty 1.7. lukien Eläke-Tapiolan sijoitustoimintoon arvopaperipäälliköksi vastuualueenaan vaihtoehdotset sijoitukset. Tapiolaan Ketola siirtyi Pohjola Varainhoidosta.

KTM **Pekka Lehrbäck** on nimitetty 10.5. lukien Eläke-Tapiolan talous ja riskit -toimintoon sijoitusten riskienvalvontapäälliköksi.

KTM **Annika Luoto** on nimitetty 3.5. lukien analyttikoksi Eläke-Tapiolan korkosijoituksiin.

Ilmarinen

Ilmarisen hallitus on nimittänyt varatoimitusjohtaja **Timo Ritakallion** toimitusjohtajan sijaiseksi 1.1.2011 alkaen.

VTM **Satu Malkamäki** on nimitetty tiedotajaksi.

Kuntien eläkevakuutus

Kuntien eläkevakuutuksen uudessa organisaatiossa on tehty seuraavat nimetykset 1.1.2011 alkaen:

Eläkeosaston eläkejohtajan virkaan on nimitetty filosofian maisteri **Eija Korhonen**.

Asiakaspalveluosaston asiakaspalvelujohtajan virkaan on nimitetty oikeustieteen kandidaatti **Jaana Kekäläinen**.

Työkyvyttömyyseläkeosaston eläkejohtajan virkaan on nimitetty varatuomari **Helena Panakoski**.

Lakiasioiden lakiasiaintoiminnan toimeen on nimitetty varatuomari **Anne Perälehto-Virkkala**.

Koko eläkeratkaisutoiminnan johtamisesta vastaa edelleen Kuntien eläkevakuutuksen varatoimitusjohtaja **Eija Lehto-Kannisto**.

Työkyvyttömyyseläkeosastolla ratkaisupäälliköiksi on nimitetty valtiotieteiden maisteri **Maija Kinni-Eloranta**, varatuomari **Sirpa Korhonen**, valtiotieteiden maisteri **Tom Lindholm** ja oikeustieteen kandidaatti **Merja Paananen**.

Vakuutuslääketieteen ja kuntoutuksen osastolla kuntoutuspäälliköksi on nimitetty oikeustieteen kandidaatti **Riitta Virtanen**. Kuntoutuspäällikkö **Ulla Palmroos** jatkaa tehtävässään.

Eläkeosastolla ratkaisupäälliköiksi on nimitetty valtiotieteiden maisteri **Pasi Ahonen**,

filosofian maisteri **Markku Hakkila**, hallintonaari **Sirpa Janhonen**, sosionomi **Mia Lukumies**, sosionomi **Kaija Palomäki**, yhteiskuntatieteiden maisteri **Petri Tallus** ja valtiotieteiden maisteri **Mika Ylä-Outinen**. Saman osaston palvelupäälliköksi on nimitetty merkonomi **Päivi Tissari**.

Asiakaspalveluosastolla asiakaspalvelupäälliköiksi on nimitetty varatuomari **Pekka Ijäs**, hallintotieteiden maisteri **Riina Koskela-Manninen**, sosionomi **Marja Nikama** ja oikeustieteen kandidaatti **Jussi-Pekka Rantanen**. Saman osaston ratkaisupäälliköiksi on nimitetty filosofian maisteri **Arja Leinonen** ja oikeustieteen kandidaatti **Taina Uronen**.

Talousoosastolla maksupäälliköksi on nimitetty oikeustieteen kandidaatti **Anneli Kajaspätäri**. Saman osaston palvelupäälliköiksi on nimitetty **Satu Kousa** ja **Sonja Patrikainen**.

Tietohallinto-osastolla tietohallintopäälliköiksi on nimitetty tradenomi **Jaana Carlenius** ja yhteiskuntatieteiden kandidaatti **Paula Siivunen**.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta (TELK)

OTK, viestintäpäällikkö **Kimmo Kangasjärvi** on nimitetty ratkaisutoimen päälliköksi 1.12. alkaen.

OTK, esittelijä **Raija Schreck** on nimitetty esittelyvastaavaksi 1.12. alkaen.

OTK, esittelijä **Marja Koponen** on nimitetty tiedottajalakimieheksi 1.12. alkaen.

Varma

Kauppatieteiden maisteri **Marika Blomström** on nimitetty sijoitustoiminnon arvopaperijärjestelmien sovellusasiatuntijaksi 16.8. lukien.

Varman hallitus on nimittänyt sijoitustoiminnosta vastaavan johtajan, kauppatieteiden tohtori **Risto Murrin** ja asiakaspalveluista vastaavan johtajan, diplomi-insinööri **Hannu Tarvosen** yhtiön varatoimitusjohtajiksi 1.7. lukien.

Kauppatieteiden maisteri, VTS **Kalle Äänismaa** on nimitetty suurasiakasyhteyksien johtajaksi 16.8. lukien.

Ankaran työelämän pelisäännöt

Henrietta Aarnikoivu:

Työelämätaidot: menesty ja voi hyvin

Helsinki: WSOYpro 2010,
157 sivua.
ISBN 978 951-0-36042-2.

▶ Jatkuvasti koventuva työelämä tuo mukanaan uusia vaatimuksia työntekijöille. Koulutus- ja konsultointialan yrittäjä **Henrietta Aarnikoivu** käy läpi *Työelämätaidot – menesty ja voi hyvin* kirjassaan miten tässä kovenevassa työelämässä pärjää, mutta ei kyseenalaista kehityksen suuntaa millään tavalla. Aarnikoivu on kokenut johtamisen ja organisaatioiden kehittämisen ammattilainen ja hän on kirjoittanut aikaisemmin asiakaspalvelusta, kehityskeskusteluista ja esimiehenä toimimisesta.

Teoksessa käsitellään pääasiassa kahta asiaa: omaan työhönsä liittyviä taitoja ja osaamista sekä ns. alaistaitoja. Mukana vilisevät sellaiset trendikkäät työelämän tutkimuksen käsitteet kuin itsensä johtaminen, uranhallintataidot, ura-ankkurit ja voimaantumisen.

Aarnikoivu painottaa uranhallintaan liittyviä taitoja ja oman osaamisen kehittämistä. Työelämässä menestyminen edellyttää mm. työnhakutaitoja ja työelämän tuntemusta. Kirjan harjoitukset haastavat pohtimaan hyödyllisesti omia haluja ja motiiveja, mutta eivät hou-

kuttele tarttumaan, koska ne ovat käytännössä pelkkiä kysymyslauseita.

Kirjan pääpaino on alaistaitojen käsittelyssä. Käsite on peräisin angloamerikkalaisesta organisaatiopsykologian tutkimuksesta ja se rantautui Suomeen kymmenisen vuotta sitten. Alaistaidoissa on kyse sitoutumisesta organisaation perustehtävään, omien työmetodien kehittamisestä ja yhteistyötaitoista työyhteisössä. Alaistaitojen taustalla on eräänlainen psykologinen sopimus työntekijän ja työnantajan välillä.

Työelämätaidot näyttättyy ennen kaikkea työnantajan välineenä tehokkuuden ja tuottavuuden parantamisessa. Alaistaitojen jälkimmäinen osa eli *voi hyvin* jää vähälle huomiolle. Alaistaitojen käsittelyssä neuvotaan aina sitoutumaan ehdottomasti organisaation tavoitteisiin ja muutostilanteisiin. Kriittisyydelle ei jää tilaa.

Kari Lindstedt

Vanhaksi eläminen on riski

Piritta Poikonen ja
Timo Silvola:

Eläkesäästäminen

Helsinki, FINVA 2010,
133 sivua.
ISBN 978-952-5684-21-6.

▶ Näin väittävät Finanssialan Keskusliiton asiantuntijat **Piritta Poikonen** ja **Timo Silvola** kirjassaan *Eläkesäästäminen*.

Kirjassa siteerataan Eläketurvakeskuksen tutkimusta, jonka mukaan 75 vuoden iän jälkeen terveydenhoito- ja hoivapalveluiden osuus kulutuksestamme kasvaa merkittävästi. Huoltosuhde heikkenee eivätkä julkisen talouden varat riitä rahoittamaan näitä palveluita, jolloin ne tulevat osittain muuttumaan käyttäjien itsensä maksettaviksi.

Kun myös lakisääteisen eläkkeen taso suhteessa loppupalkkaan ajan myötä heikkenee taitetusta indeksistä johtuen, ei eläke välttämättä riitä kustantamaan kalliimmaksi käyviä julkisia palveluita.

Kirjoittajat peräävätkin kansalaisten omaa varautumista ja vastuunottoa, julkisen ja yksityisen vastuun kumppanuutta. Sekä yksilön että yhteisön tulisi voimaantua hyödyntämään ikääntyvien toiminnallisia ja taloudellisia mahdollisuuksia.

Eläkeikaan voi varautua perinteisesti säästämällä, esimerkiksi asunto- tai osakesäästämällä. Kansalainen voi ottaa yksilöllisen eläkevakuutuksen tai hyödyntää asuntovarallisuuttaan ottamalla käänteisen asuntolainan.

Uusi keino on sidottu pitkäaikaissäästäminen (PS-säästäminen), jota koskeva laki tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Kirjan pääasiallinen sisältö muodostuikin PS-säästämistä annetun lain kuvauksesta.

Kirjoittajat selostavat lain sisältöä hyvin yksityiskohteisesti ja varsin ansiokkaasti analysoivat sen soveltamista. Kirjassa käydään läpi myös eläkesäästämisen verosäännöksiä ja niiden muutoksia sekä vertaillaan PS-säästämisen ja eläkevakuutuksen eroja.

Kirjaan on varsin kattavasti koottu erilaisia vaihtoehtoja, joilla kansalainen voi varautua eläkeikaan ja selostettu niiden hyviä ja huonoja puolia. PS-säästämisen ja verosäännösten osalta kirja täyttää tavoitteensa toimia helpotajaisena oppikirjana.

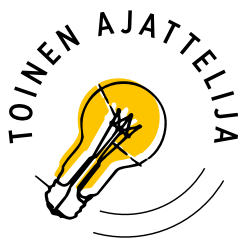
Aino Lassila

Yhdyskunta

Työeläketurviasi voit tarkistaa vaikka netissä.

www.tahtikuviot.fi

No panic!

KUKA? Kalevi Kivistö

- **Kalevi Kivistö** on 69-vuotias valtiotieteen lisensiaatti Espoosta.
- Naimisissa, kolme lasta ja seitsemän lastenlasta.
- Työelämä: opettajana ja tutkijana Jyväskylän yliopistossa, kansanedustajana (1972–1984) ja ministerinä opetusministeriössä 1975–1982, Keski-Suomen läänin maaherrana (1985–1997) ja läänin uudistuksen jälkeen opetusministeriössä ylijohtajana (1997–2004).
- Kansalaistoimintaa: SPR:n puheenjohtajana vuosina 1999–2008 ja Punaisen Ristin kansainvälisen liiton hallituksen jäsenenä vuosina 2001–2005.
- Eläkeläiset ry:n puheenjohtaja vuodesta 2009 ja Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU:n varapuheenjohtaja 2010. Työryhmjäsenyyksiä, puheenjohtajuuksia ja selvitystehtäviä opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön tehtävälalueilla.

sallistuin jokunen vuosi sitten englannin kielen kurssille eräässä englantilaisessa sisäoppilaitoksessa. Tulimme koolle eri puolta maailmaa samanlaisesti ja mukana oli myös kuumemmalla temperamentilla varustettuja opiskelijoita kuin me rauhalliset pohjoismaalaiset. Niinpä oppilaitoksen johtaja kailotti toistuvasti suureen ääneen ”no panic”. Vähitellen porukka rauhoittuikin.

Eläkekeskustelua seuraavalle tuo kehotus on tullut monesti mieleen. Vanhushuoltosuhteen eurooppalaisittain ainutlaatuinen huononeminen, siitä johtuva eläkemaksujen nousu, työurien pidentämisspakko ja ehdotukset eläkkeelle siirtymisen alarajan nostamisesta aina 70 vuoteen asti ovat eläkekeskustelun jokapäiväistä kauraa.

Keskustelussa viljeltyjen käsitteiden ja teesien taakse sisältyy monenlaista informaatiokohinaa. Sitä voisi selkiyttää vain käsitteiden huolellisemmalla käytöllä.

Eläkeikä – mitä se on?

Ensiksikin olisi hyvä tietää, mistä puhutaan kun puhutaan eläkeikästä. Selväksi on tullut, että lakisääteinen eläkeikä ja ihmisten todellinen eläkkeelle jäämisikä ovat eri asioita. Sen jälkeen on selvitettävä, puhutaanko eläkepäätöksen saaneiden iän keskiarvosta vai iästä, jolloin siirrytään työmarkkinoilta pois, eläkkeellejäänti-ikästä. Suomessa jälkimmäinen oli jo vuonna 2007 61,6 vuotta eli pari vuotta korkeampi kuin yleisimmin tarjoillut keskiarvot.

Tilastotieteen peruskurssilla opitaan, että aritmeettinen keskiarvo on ongelmallinen suure silloin, kun jakautuma on hyvin vino. Eläkeasioissa on juuri näin, koska työkyvyttömyyseläkkeelle jäädään joskus jo työuran alussa ja useimmat päätökset pakkautuvat työuran loppuun.

Jos halutaan kuvata väestön käyttäytymistä, olisi paljon kuvaavampi keskiluku mediaani, jonka molemmille puolille jää 50 prosenttia jakautumasta. Eläköityvien ikäjakautuman mediaani on yleensä pari vuotta korkeampia kuin keskiarvo.

Kriisitietoisuus lyö yli?

Yksi useimmin eläkekeskustelussa toistettuja väitteitä on, että Suomessa on Euroopan nopeimmin kasvava vanhusväestö ja huonoin vanhushuoltosuhte 2020-luvulle tultaessa. Siksi on ymmärrettävää, että eläkeläisjärjestöjen tekemässä tutkimuksessa Huomisen kynnyksellä puolet vastaajista suhtautuu pessimistisesti eläketurvan kehitykseen ja erityisen suuri osa 55–59-vuotiaista.

Alkaakohan kriisitietoisuus, jota noilla puheilla yritetään luoda, lyödä jo yli?

Pidemmällä tähtäimellä – vuoteen 2050 – vanhushuoltosuhteemme jää selvästi EU-maiden keskiarvon alapuolelle eikä enää vuoden 2030 jälkeen

nouse eliniän pitenemisestä huolimatta. Työeläkemaksujen nousupaineet on myös ennakoitu hyvin. Niiden on ennakoitu nousevan vuoteen 2030 mennessä noin 4–6 prosenttiyksikköä ja kääntyvän sen jälkeen loivaan laskuun. Nuo luvut eivät kansantaloutta kaada.

Eliniän piteneminen ei ole vain uhka

Eliniän odotteen pitenemisestä keskusteltaessa ei myöskään muisteta aina sitä, että paljon voimakkaammin kasvaa toiminnanvajauksista vapaan eliniän odote. Hoivan tarvetta aiheuttavien toiminnan vajauksien aika lyhenee samalla kun elinikä pitenee. Edellä mainitun tutkimuksen mukaan lähes puolet kaikista ja yli puolet 55–59-vuotiaista ilmaisi valmiutensa työskennellä osa-aikaisesti vanhuuseläkkeelle siirryttyäänkin.

Työurien pidentämiskeskustelussa jää usein vähälle huomiolle se, miksi siihen pyritään. Tavoitteena on tietenkin saada enemmän käsipareja pyörittämään kansantalouden pyöriä. Lakisääteisen eläkeiän korottaminen ei kuitenkaan tuo yhtään uutta työpaikkaa, kuten **Jaakko Kiander** tässä lehdessä hiljattain totesi.

Olennaisempaa on huolehtia siitä, että mahdollisimman monille käsipareille löytyy työtä. Suomalaiset ovat työttöminä työuransa aikana keskimäärin 2,5 vuotta. Työllisyysasteen nostamisella 75–78 prosentin tienoille pidennettäisiin työllisen työn uria ja poistettaisiin huoli vanhushuoltosuhteen muutoksesta tarvitsematta koskea eläkeikään.

Bismarck ja me

EK:n **Lasse Laatonen** väläytti taannoin Kansan Uutisissa eläkeiän nostamista 70 vuoteen perustellen sitä sillä, että muunnettaessa Bismarckin ajan eläkeikä nykyiseen elinajan odotteeseen eläkeiän pitäisi olla 77 vuotta. Tilastoilla voidaan näköjään tehdä suoranaista jekkaa.

Keskimääräisen eliniän pitenemisen johdettu erittäin suurelta osalta lapsikuolleisuuden ja työikäisten kuolleisuuden vähenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta siihen, kuinka kauan vanhuuseläkkeelle siirtyvä eläkettä nauttii.

Yli 65-vuotiaiden eliniän odote on kasvanut huomattavasti maltillisemmin. Näiden lisävuosien tuoman kustannusrasitteen toisessa punnuksessa on kasvanut kansantulo. Vaikka otetaan huomioon lapsuudesta ja työiästä eläkeikään pääsevien määrän kasvu ja eläkkeiden kohoaminen, ei eläkerasituksesta selviytyminen edellytä lakisääteisen eläköitymisen siirtämistä vuosikymmenelle, joka alkaa seiskalla.

Siispä: no panic!

Kalevi Kivistö

Swedes offered new one-stop shop for pension matters

▶ During the last two years, the pension system has been a hot topic of debate in Sweden. Cuts to income pensions have caused widespread upset, despite efforts by the government to compensate losses with specific tax deductions.

Sweden's new pension authority, Pensionsmyndigheten, opened its doors in January. With facilities in a refurbished shoe factory in trendy Södermalm, Stockholm, the main mission of Pensionsmyndigheten is to offer the Swedish population easy and comprehensive access to pension services.

The establishment of a new authority focusing solely on pension provision is the result of ten years of discussion and planning. According to Managing Director **Katrin Westling Palm**, the need for a new authority arose once the new pension system was introduced.

The main reason was improving services for citizens. The handling of pension matters previously required visits to many different instances, a service model that is unnecessarily complicated for the customer. Rearranging services also meant an opportunity to improve on the efficiency of the pension provision.

The new pension giant was formed by merging the pension services of Försäkringskassan and Premiépensionsmyndigheten. There was no need to modify the basic pillars of pension provision, since the reform of ten years ago still has the support of all major parties. Pensionsmyndigheten is not involved in policymaking and remains neutral in the political debate, but aims to provide the individual citizen with all necessary information and insight into pension matters.

The Swedish pension authority has a lot on its plate. It is responsible for income pensions, premium pensions and guarantee pensions. The first big challenge was to make customer service more efficient, with shorter response times in phone services and shorter processing times for applications.

The new challenge now facing Pensionsmyndigheten is offering citizens comprehensive information about their pension provision. Two large communication channels are used for this purpose, the web service Minpension and the pension record, in Sweden known as the Orange envelope.

Minpension ("my pension") is a web service jointly owned by different parties of the pension scheme and companies in the financial sector. It offers citizens a broad view of their personal pension data: the accrual of all statutory pensions is available from Minpension, as well as any voluntary pension savings. Gaps still exist regarding pension information from the public sector, but the register is continually being updated. The Orange envelope, a pension record distributed annually, completes the supply of pension information.

Approach with caution: banks' online pension calculators

▶ A new act on long-term savings came into force at the turn of the year, following which banks have introduced various calculators on their websites to help customers estimate their earnings-related pension and the possible benefit of an additional voluntary pension insurance.

The Finnish Centre for Pensions has investigated these online calculators, and published the following findings: 1) The calculators often underestimate the statutory pension, 2) Pension estimates are flawed for both the young and the ageing, and 3) From a consumer protection point of view, it is vital that the customer can decide on long-term investments based on reliable information.

In most cases, calculators estimate the future earnings-related pension very mechanically. In practice, the gross salary entered into the calculator is halved, or an even lower level of 40% is used. The percentages are in relation to the average salary of the year in question. However, the gradual increase in purchasing power is not taken into account, which leads to underestimating the average salary a young person today may receive over a lifetime. Older persons are also affected by this mechanical calculation method, as pension already accrued is generally not considered in the calculations despite accounting for a sizeable share of the future pension.

Another omission is the accelerated accrual rate, an incentive introduced in the 2005 pension reform that increases the annual pension accrual rate of those who choose to continue to work past 63 to 4.5 per cent. The online calculators always give 63 as the fixed retirement age.

Taking out voluntary pension insurance or establishing a pension savings account usually means decades of saving, and being released from the contract is neither simple nor easy. A customer considering long-term saving should therefore be in possession of reliable information on their own pension. No calculator can be absolutely accurate in calculating the future pension. The pension record gives a good indication, and bearing the abovementioned issues in mind, it is a good idea to try different online calculators for as balanced a view as possible.

Retiring later becomes increasingly popular

▶ The Finnish Centre for Pensions has studied the retirement intentions of 45-64-year-olds, based on a Working Conditions survey conducted in 2003 and 2008.

A large number of employees plan to retire at the age of 63. In the 2008 survey, they accounted for almost 40%. Roughly one fourth of respondents expressed a willingness to continue working past the minimum retirement age of 63. The notion expressed by most was to continue at least until the minimum retirement age, which marks a significant change from pension intentions recorded five years previously. In 2003, every second employee planned to retire prior to the age of 63.

A slightly surprising finding was that despite the intention to work longer, interest in working past the age of 63 has not increased. Both times the survey was carried out, one fourth of respondents estimated retiring no later than at 64. This group was dominated by public sector employees, partly due to the individual retirement ages of this sector. Prolonging careers in the private sector remains a challenge, as interest in continuing past the age of 63 has decreased somewhat since 2003.

The promise of a larger pension is not enough if working conditions are uncertain and mentally strenuous, or if there is no employer support for working longer. However, economic factors are still behind many decisions to remain in working life, and the life expectancy coefficient may well prove an incentive for working longer in the future.

Eläketurvakeskuksen JULKAISUJA

ELÄKETURVAKESKUKSEN JULKAISUT OVAT LADATTAVISSA PDF-MUODOSSA KOTISIVULTA WWW.ETK.FI
JULKAISUJA VOI MYÖS TILATA PAPERIVERSIONA OSOITTEESTA AINEISTOTILAUKSET@ETK.FI (TAI VAIHDE 010 7511)

TUTKIMUKSIA

Työolot ja työssä jatkaminen

Tutkimuksessa on tarkasteltu palkansaajaväestön eläkeaikomusten muutosta ja analysoitu eläkeaikomuksiin vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksessa on myös vertailtu työolojen kehitystä eri työnantajasektoreilla sekä tutkittu sitä, miten erilaiset palkansaajaryhmät kokevat työssä jatkamiseen liittyvät työpaikkatason toimet.

*Toimittajat: Eila Tuominen, Mervi Takala ja Pauli Forma
Sarja: Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2010:2
ISBN 978-951-691-138-3 (sid.)
ISBN 978-951-691-139-0 (PDF)
ISSN-L 1236-3049*

TILASTOJA

Taskutilasto 2010 / Fickstatistik 2010 / Pocket Statistics 2010

Taskutilastoon on koottu keskeisiä eläketurvaan liittyviä tilastotietoja. Lisäksi julkaisu sisältää tietoja koko sosiaaliturvasta sekä Suomen väestöstä. Taskutilasto on saatavissa suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä.

*ISSN-L 1235-6808 (suomenkielinen)
ISSN-L 1236-6463 (ruotsinkielinen)
ISSN-L 1235-7480 (englanninkielinen)*

TILASTORAPORTEJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2009

Raportissa tarkastellaan työeläkelakien mukaista toimintaa Suomessa vuonna 2009. Julkaisuun on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenosta ja työeläkkeiden rahoituksesta.

*Tekijät: Maija Hiltunen ja Marja Kiviniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 6/2010
ISSN-L 1459-3823*

KESKUSTELUALOITTEITA

Eläkesäästäminen psykologisen taloustieteen näkökulmasta

Katsauksessa käsitellään eläkeikään varautumiseen, säästämissäpäätöksiin ja säästöjen riittävyyteen liittyviä kysymyksiä. Psykologisen taloustieteen alalla on osoitettu, että kuluttajat tekevät joskus päätöksiä, jotka eivät ole optimaalisia edes heidän omasta mielestään. Tarkastelemme liian alhaiseen varautumiseen johtavia tekijöitä sekä mahdollisuuksia reagoida kuluttajien eläkeasioita koskeviin päätöksiin.

*Tekijät: Tallamaria Maunu ja Sanna Tenhunen
Sarja: Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita
2010:8
ISSN-L 1795-3103*

Tracing old-age poverty – the significance of the household structure on gender differences in the poverty rate in eight EU countries

Julkaisu on englanninkielinen käännös aiemmin ilmestyneestä julkaisusta Vanhuusköyhyyden jäljillä – kotitalouden rakenteen merkitys sukupuolten välisiin köyhyysriskieroihin kahdeksassa EU-maassa (Eläketurvakeskuksen keskustelualoitteita 2009:8).

*Tekijät: Kati Ahonen ja Jarna Bach-Othman
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Working Papers
2010:7
ISSN-L 1795-3103*

KATSAUKSIA

Työeläkemenoenuste vuodelle 2010

Raportti sisältää ennusteen vuoden 2010 lakisääteisestä eläkemenosta ja eläkkeensaajien lukumäärästä. Mukaan on laskettu sekä yksityisen että julkisen sektorin eläkkeet. Ennusteen mukaan sekä eläkkeensaajien lukumäärä että lakisääteinen eläkemenot tulevat kasvamaan jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna.

*Tekijä: Kasimir Kaliva
Sarja: Eläketurvakeskuksen katsauksia 2010:4
ISSN-L 1236-7737*

SELVITYKSIÄ

Pankkien Internet- eläkelaskurit

PS-lain voimaantulon jälkeen (1.1.2010) pankkien Internet-sivuille on tullut eläkelaskureita, joilla voi laskea arvion omasta työeläkkeestään sekä sitä täydentävästä lisäeläkkeestä. Kuluttajansuojan kannalta on tärkeää, että asiakas saa tehdessään päätöksiä pitkäaikaisesta sijoittamisesta mahdollisimman luotettavaa tietoa myös siitä, mikä hänen lakisääteisen eläketurvansa taso tulee olemaan. Selvityksessä tarkastellaan, miten hyvin ja millä periaatteilla pankkien Internet-eläkelaskurit arvioivat lakisääteisen eläkkeen.

*Tekijä: Antti Mielonen
Sarja: Eläketurvakeskuksen selvityksiä 2010:2
ISSN-L 1798-7113*

MUALLA JULKAISTUA

Ammatit ja työkyvyttömyyseläkkeet

Masennukseen, muihin mielenterveyden häiriöihin sekä tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin perustuvat eläkkeet.

Tutkimuksessa kuvataan rekisteriaineistoa käyttäen työkyvyttömyyseläkkeiden alkuvuotta eri ammattiryhmissä vuosina 1997–2006. Ammattiryhmittäistä eläkealkuvuotta tarkastellaan sukupuolen, iän ja sairausryhmän mukaan. Sairausryhmistä lähemmän tarkastelun kohteena ovat mielenterveyden häiriöt, erityisesti masennus sekä tuki- ja liikuntaelinten sairaudet. Ammattiryhmittäisten erojen selvittämisellä pyritään edistämään työkyvyttömyyden ongelmien paikantamista ja ehkäisykeinojen löytymistä.

*Tekijät: Tiina Pensola, Raija Gould ja Anu Polvinen
Sarja: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä
2010:16
ISBN 978-952-00-3008-7 (nid.)
ISBN 978-952-00-3009-4 (PDF)
ISSN-L 1236-2115*